

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอองาร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ลำปาง เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กันยายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวาร จังหวัด
ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กันยายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA IN NGAO
DISTRICT LAMPANG PROVINCE UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE
LAMPANG AREA 1

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

September 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัด
ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1

ของ อนุพนธ์ คำห้ำ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

----- ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพวง)

----- อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

----- อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

----- คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพริก)

เรื่อง:	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	อนุพนธ์ คำห้ำ้า, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ
คำสำคัญ:	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1 จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาวจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับต่อไปนี้ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจิตเคารพ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้าน และไม่แตกต่างกัน 3 ด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ และ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Title: CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA IN NGAO DISTRICT
LAMPANG PROVINCE UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE LAMPANG
AREA 1

Author: Anuphon Komlha, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of
Phayao, 2021

Advisor: Assistant Professor Dr. Sunthon Khlal um

Keywords: Characteristics of school administrators, digital era

ABSTRACT

The objectives of the research were to study school administrators' characteristics in digital era and to compare characteristics of school administrators in the digital era of school administrators in Ngao district, Lampang province under the Office of Primary Education Service Lampang Area 1 education background and experiences of the participants. The research samples were the school administrators and the heads of 8 departments of schools in Ngao district, Lampang Province under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1, consisting of 20 schools, a total of 154 people. The study instruments were questionnaires with 5 rating scale. The research findings were as follows: 1) regarding the analysis of school administrators and the heads of 8 departments opinions on the characteristics of the digital era school administrators of the school administrators in Ngao district, Lampang province, the overall characteristics were at a high level in all aspects, the ethical mind attribute was ranked the highest, followed by the respectful mind, the synthesizing mind, and the creating mind. The disciplined mind was in the lowest rank. 2) from the results of school administrators and the heads of 8 departments opinions comparative analysis and opinions about the characteristics of school administrators in the digital era of the school administrators of the Ngao district education institutions Lampang province classified by educational background, it was found that there was no significant differ in overall. But when conducting a side by side comparison, it was found that 2 attributes- the synthesizing mind and the creating mind statistically significant at .05 level. From the results of comparing opinions of the school administrators and the heads of 8 departments opinions classified by work experience overall there was no difference. But when considering each aspect, it was found that the synthesizing mind, the creating mind, and the ethical mind were statistically significant at .05.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยมจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำพน กันมา อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการศึกษาวិทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นายอัครเดช สารบรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 85 (ห้วยทาก) นางสาวอัญชลี ไทกุลศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์ และมีคุณค่า

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอทางจังหวัดลำปาง ที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่าน ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้

อนุพนธ์ คำหล้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
สรุปกรอบแนวคิด.....	51

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1.....	60
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1.....	67
บทที่ 5 บทสรุป.....	80
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	95
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	96
ภาคผนวก ค การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	103
ประวัติผู้วิจัย	108

สารบัญตาราง

หน้า

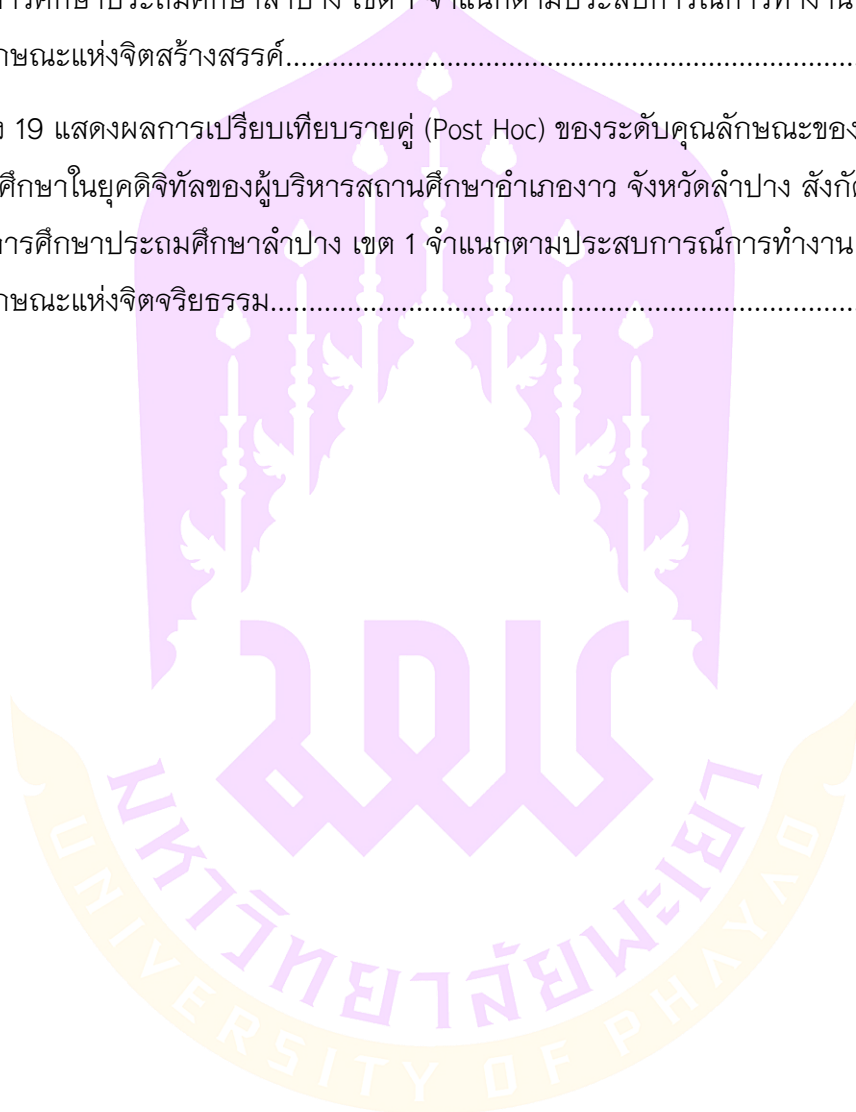
ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่าง จำแนกแต่ละโรงเรียน	52
ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา	58
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	59
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวม.....	60
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)	61
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)	62
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)	64
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	65
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind).....	66

<p>ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม.....</p>	<p>67</p>
<p>ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind).....</p>	<p>68</p>
<p>ตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind).....</p>	<p>69</p>
<p>ตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)</p>	<p>71</p>
<p>ตาราง 14 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind).....</p>	<p>73</p>
<p>ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind).....</p>	<p>74</p>
<p>ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (F- test).....</p>	<p>75</p>
<p>ตาราง 17 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขต</p>	

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ 77

ตาราง 18 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์.....78

ตาราง 19 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม.....79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ผลกระทบต่อภาคการเรือนํ้าของประเทศไทย.....	11
ภาพ 2 รูปกรอบแนวคิด	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทักษะคนและทุน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราทำมาทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของ เศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่ออนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคม และขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ประกอบกับแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561–2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ใน การขับเคลื่อนประเทศไทย “สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัต บนฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทัน และกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมดิจิทัล” โดยมียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนดิจิทัล และเพิ่มความตระหนักและทักษะด้านดิจิทัลเบื้องต้นผ่านการส่งเสริมการสร้างบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ (Computational Thinking) การเขียนโปรแกรม (Coding) การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ ดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การพัฒนาแพลตฟอร์มการเป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561–2580) ประเด็นข้อ 3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ หมวด 3 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ข้อ 6. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม บทบาทและคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ที่เรียกว่า ยุคศตวรรษใหม่ หรือยุคไร้พรมแดนอาจจะเป็นโจทย์ที่สำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาจะต้องปรับตัวกิจกรรมให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่สังคมต้องการไปตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ทางการศึกษาของคนในชาติและสามารถยกระดับศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดทักษะการแข่งขันที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นอันเป็นแรงขับที่ท้าทายอย่างมากต่อโลกอนาคต จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการทำงาน โดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่จำเป็นจะต้องรู้จักทักษะดิจิทัล ซึ่งถือเป็นเครื่องมือและวิธีการสำคัญในการทำงานในยุคดิจิทัล โดยนัยหนึ่ง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนในยุคดิจิทัล กระตุ้นความต้องการเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล เช่น บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อการศึกษา พบว่า สื่อใหม่ในรูปแบบสามมิติ แอนิเมชัน ปัญญาประดิษฐ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการการจัดการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการสร้างสรรคนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนบนพื้นฐานของการหลวมรวมเทคโนโลยี ทั้งนี้นวัตกรรมดิจิทัลเป็นเพียงเครื่องมือ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นการนำเอามาใช้งานจึงควรเริ่มจากการตั้งเป้าหมาย สำหรับการจัดการศึกษาในอนาคตให้ชัดเจนก่อน จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์และนำเอา เทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลที่เหมาะสมมาปรับใช้ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรนั้น ๆ (ทินกร บัวชู, 2561)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสภาพที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการปรับตัวของประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นสังคมแห่งยุคดิจิทัล (digital era)

ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือ คลิปวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทุกที่และตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น เป็นโลกที่อินเทอร์เน็ตเป็นทุกสรรพสิ่ง (internet of things) อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่จำนวนมากมหาศาล (big data) ผ่านการวิเคราะห์ประมวลผลอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน ความเป็นยุคดิจิทัลนี้จึงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ไปได้อย่างมากมาโดยสภาพดังกล่าวนำไปสู่โอกาสอย่างมหาศาล แต่ในทางตรงกันข้ามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อีกมากมายด้วยเช่นกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่สำคัญคือ ส่งผลให้คุณลักษณะของเด็กเปลี่ยนไป (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถทำได้ภายในระยะเวลารวดเร็ว สถานศึกษาต้องรับมือกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับใช้เทคโนโลยี ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นผู้พหุทางเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นต้องมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่โดดเด่น แตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคก่อน ๆ มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำที่สามารถจูงใจคนได้ ขยายความคิดใหม่ ๆ ให้คนยอมรับ สามารถวางแผนงานอย่างมีระบบเป็นขั้นเป็นตอน สำหรับการพัฒนาต้องมีวิธีคิดใหม่ที่จะต้องนำเอาดิจิทัลเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน สามารถรับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำทนายและสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากร ให้เกิดการพัฒนาค่อยอดความรู้จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรม เกิดความยั่งยืนในการศึกษา สามารถพัฒนาประเทศชาติในอนาคตต่อไป (สุจรรยา ขาวสกุล, 2560) สอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาเองจะต้องมีคุณลักษณะและทักษะ รวมทั้งภาวะผู้นำที่แตกต่างไปจากยุคอื่น ๆ เพื่อให้สามารถรับมือผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาและรวดเร็วได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Gardner (Gardner, 2006) ได้เสนอคิดคุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการสำหรับอนาคต (five minds for the future) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่จะ

ต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุข และการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) 2) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) 3) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) 4) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) และ 5) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาในสังกัด 95 แห่ง มีความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอแม่เมาะ และอำเภองาว จากผลการนิเทศการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ในภาพรวม 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ผลการศึกษา พบว่า ผลการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2562 ในภาพรวมเรียงตามลำดับจากระดับมากที่สุด พบว่า ด้านบริหารทั่วไปมีผลการประเมินมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาแต่ละรายการในด้านบริหารงานบุคคล จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังพบจุดอ่อนด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคนี้ เช่น คุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ คุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1, 2562) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำทนายและสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู และผู้เรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการเรียนรู้ คิดค้น สร้างสรรค์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมได้ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงต้องมีคุณลักษณะทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวังจันทน์จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการศึกษาในยุคดิจิทัลต่อไป

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวังจันทน์ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวังจันทน์ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวังจันทน์ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอวังจันทน์ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนานาญการ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 154 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ตามกรอบแนวคิดของ Gardner (Gardner, 2006) คือ คุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ 2) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ 3) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ 4) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ และ 5) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ

1. วุฒิการศึกษา

1.1 ปริญญาตรี

1.2 ปริญญาโท

2. ประสบการณ์ในการทำงาน

2.1 น้อยกว่า 5 ปี

2.2 6-10 ปี

2.3 11-20 ปี

2.4 21 ปี ขึ้นไป

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)
2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)
3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)
4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)
5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

การศึกษายุคดิจิทัล หมายถึง การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลของประเทศไทย คือ การศึกษาที่ทำให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วทุกที่และตลอดเวลา มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือ คลิปวิดีโอ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะที่แตกต่างไปจากยุคอื่นของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำความรู้ เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ในสถานศึกษา โดยการร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน จนส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการกระทำที่ผู้บริหารแสดงออกที่มุ่งพัฒนาสถานศึกษาใน ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การเพิ่มพูนทักษะ โดยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จนเกิดเป็นความชำนาญ การมีความรอบรู้ในการบริหารงาน ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ความสามารถในการประยุกต์ใช้ การทำงานอย่างสม่ำเสมอ การมีวินัยในตนเอง

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง ความสามารถในการค้นคว้าข้อมูล การรับรู้ข้อมูล การคิดอย่างเป็นระบบ การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจกับข้อมูล การคัดกรองข้อมูล การหลอมรวมข้อมูล การถ่ายทอดข้อมูล และการสรุปผลออกมาเป็นข้อมูลใหม่

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การผลิตความคิดริเริ่ม

ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ การหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา หรือเรียกว่านวัตกรรม

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ดูแลผู้รับบริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระของกลุ่มโรงเรียนอำเภอองาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดแนวทางพัฒนาส่งเสริมบทบาทหน้าที่ในบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารสังกัดอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับการศึกษาในยุคดิจิทัล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอมวกเหล็กจังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยได้ศึกษาค้นคว้า หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 1.1 บริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 1.2 การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 2.1 คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 2.2 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 2.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

1. บริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทย

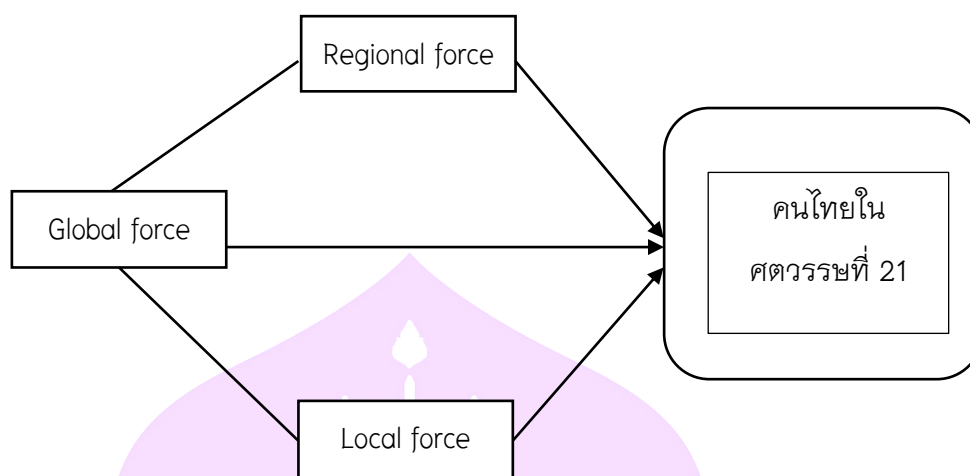
สำหรับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อและมีนัยสำคัญต่อภาคการศึกษาและการเรียนรู้ของประเทศไทยสามารถแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ระดับที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก (global trend) พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกจากการก้าวผ่านศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ 3 กระแส ได้แก่ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษของชาวอเมริกัน (american century) สู่ศตวรรษของชาวเอเชีย (asian century) กระแสการเปลี่ยนจากยุคแห่งความมั่งคั่งสู่ยุคแห่งความ

สุดโต่ง ทั้งธรรมชาติ การเมือง และธุรกิจและกระแสการเริ่มเปลี่ยนแค้นอำนาจจากภาครัฐและเอกชนสู่ภาคประชาชน (citizen centric governance) หรือประชาธิปไตยแนวใหม่ใหญ่ที่สำคัญของโลก (mega trend) ซึ่งเป็นบริบทใหม่ของโลกที่มีความสำคัญ เช่น การเข้าสู่สังคมสูงอายุ ความเป็นเมืองที่เพิ่มขึ้น การปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระดับที่ 2 แรงขับเคลื่อนในระดับภูมิภาค การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกมากขึ้น โดยกรอบความร่วมมือที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับประเทศไทยเป็นอย่างมากคือการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

ระดับที่ 3 ประเด็นภายในประเทศไทย (local issues) ปัญหาที่พบ เช่น ความเหลื่อมล้ำ กับดักประเทศรายได้ปานกลาง วิกฤตด้านความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงทางครัวเรือน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว คำถามที่สำคัญในเรื่องการพัฒนาการศึกษาซึ่งคนไทยยังมีอีกหลายคำถาม เช่น หากการศึกษาเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ แล้ว ภายใต้สถานการณ์หรือบริบทการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การศึกษาของประเทศไทยตอบโจทย์หรือไม่ การศึกษาของประเทศไทยจะผลิตคนไทยที่พร้อมและเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร และช่วยแก้ไขประเด็นปัญหาภายในประเทศด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นได้อย่างไร ทำอย่างไรให้เด็กที่อยู่ในระบบการศึกษา ครอบครัว หรือคนไทยทั้งหมดพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงก้าวเดินต่อไปร่วมกันทั้งสังคม การศึกษาจึงไม่ได้เป็นเพียงการผลิตคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเท่านั้น ยังเป็นเครื่องหล่อหลอมคนไทยให้มีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจิตใจ หล่อหลอมให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ในยุคใหม่นี้ คนไทยต้องให้ความสำคัญกับความรู้และคุณธรรมให้มากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจะต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมยุคใหม่ที่ยั่งยืน กล่าวคือ เป็นสังคมแห่งโอกาส สังคมที่เป็นธรรม และสังคมที่มีคุณธรรม โดยการพัฒนาการศึกษาอย่างพหุมิติ เน้นการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านความรู้ ทักษะ จิตใจ และสุขภาพ (Head, Hand, Heart, and Health) ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 ผลกระทบต่อภาคการเรียนรู้ของประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557

การศึกษา 4.0 (Education 4.0)

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) ได้กล่าวถึงการศึกษา 4.0 ว่าเป็น การเรียนการสอนที่สอนให้นักศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ เช่น ไม่เคยสอนให้ผู้เรียนได้คิดเองทำเอง ส่วนใหญ่ยังคงสอนให้ทำโจทย์แบบเดิม ๆ อีกเรื่องคือผู้เรียนเริ่มไม่รู้จักสังคม ส่วนใหญ่ใช้เวลาในโลกออนไลน์ไปกับเกมส์ การช้อปปิ้ง การแชท เฟสบุ๊ก ไลน์ และ อินสตราแกรม ส่วนใหญ่มันเป็นสังคมมายา ซึ่งเทคโนโลยีไม่ได้ผิด แต่เหรียญมีสองด้าน เทคโนโลยีก็เช่นกัน จะนำไปใช้ในด้านใดให้เกิดประโยชน์ เป็นความยากและท้าทายของผู้ที่ต้องทำหน้าที่สอนในยุคนี้ เพราะการเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้กล้าคิดและกล้าที่จะผิด แต่ทั้งหมดก็ยังคงต้องอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ ไม่ใช่ว่า เก่งจริง คิดอะไรใหม่ ๆ ได้เสมอและมีความคิดสร้างสรรค์ แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งปัจจัยหลักของการใช้เทคโนโลยีที่เกิดความคุ้มค่า ได้แก่

1. การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) เครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนั้นทางการศึกษาต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าถึง Internet ได้ง่าย มากกว่ามอง Internet เป็นผู้ร้ายแล้วกลัวว่าผู้เรียนจะใช้ Internet ไปในทางที่ไม่ดี ไม่สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้

2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นพรสวรรค์ หลักสูตรการเรียนการสอนควรจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดจากตำราเรียน

3. การปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Society Interaction) เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและทำงานร่วมกันในสังคมได้ ควรจะมีกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงานแบบเป็นกลุ่มหรือทีม ปัจจัยดังกล่าวถ้าทำได้ดีการศึกษา 4.0 จะสามารถสร้างและพัฒนาคนให้สามารถค้นหาความรู้ต่าง ๆ มาปะติดปะต่อและประยุกต์เข้ากับงานที่ทำ สามารถต่อยอดและพัฒนา

การเตรียมการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีปัจจัยหลายอย่างที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีบุคลากรทางการศึกษาอีกจำนวนมากที่อยู่ในระบบ 1.0, 2.0, 3.0 ซึ่งการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดนโยบาย 2 ภาษา (Bilingual Policy) และสร้างทักษะด้านวิชาชีพเพื่อเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม และมีการพัฒนาความสามารถด้านการศึกษาจัดให้มีโรงเรียนการคิด วิเคราะห์ (Thinking School) โดยหลักการสำคัญ คือ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของการศึกษา การใช้วิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การใช้คณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาด้านการคิด การใช้เหตุผล และหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการเตรียมการศึกษาจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จัดหลักสูตรให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม พร้อมทั้งปรับปรุงตำราให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังมีครูผู้สอนเพียง 2% เท่านั้นที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นสิ่งที่ควรจะต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงตำราเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ต้องเปลี่ยนระบบการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะการคิดเป็นวิเคราะห์เป็น ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 และการปรับกรอบมคอ.ให้ตรงกับความต้องการในการนำความรู้ไปใช้ และการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ ต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยกัน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2559) ได้กล่าวถึง การศึกษา 4.0 ว่า คือ การศึกษาของไทยที่ก้าวข้ามการศึกษาที่เป็นเพียงแค่การให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า คิด เขียน และวิเคราะห์ วิจัยได้เท่านั้น แต่การศึกษาต้องถึงขั้นที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถสร้างผลงานที่เป็นผลผลิต (product) ออกมาให้ได้ และเป็นผลผลิตที่ดีมีคุณภาพด้วยพร้อมกัน ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (creative and production education)

สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้ให้ความหมายของการศึกษา 4.0 ว่าหมายถึง การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม ทั้งนวัตกรรมที่เกิด

จากการเรียนรู้ของผู้เรียน นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู และนวัตกรรมทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปความหมายของการศึกษา 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 เป็นการบริหารให้ครูมีคุณลักษณะ และทักษะที่เหมาะสมกับประเทศไทย 4.0 และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนา นวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และ ผลิตภาพ

สำหรับวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนที่จะมาถึงการศึกษา 4.0 นั้น เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น สามารถอธิบายเทียบเคียงได้กับวิวัฒนาการของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในแต่ละยุคสามารถสรุปได้ดังนี้ สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562)

การศึกษา 1.0 เป็นการศึกษาในยุคของเกษตรกรรม เป็นการศึกษาที่ได้รับอิทธิพล มาจากสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะเรียบง่าย ทำให้การศึกษาในยุคนี้มีลักษณะของการเรียน หนังสือตามที่ครูสอน เน้นการบอกความรู้ การบรรยายเป็นหลัก และเป็นการเรียนในห้องเรียน เป็นหลัก

การศึกษา 2.0 เป็นการศึกษาในยุคอุตสาหกรรม จากแนวคิดการผลิตในระบบ อุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การศึกษาในยุคนี้เป็นการเรียน ให้รู้ และออกไปปรับใช้ระบบอุตสาหกรรม ไม่จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์อะไรมากมาย และลักษณะที่สำคัญอีกอย่างของการศึกษาในยุคนี้ คือ เริ่มมีการเข้าถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ดังนั้น นอกจากเป็นการเรียนให้รู้แล้วยังเป็นการเรียนให้สามารถหาความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน อินเทอร์เน็ตได้

การศึกษา 3.0 เป็นการศึกษาในยุคอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเป็นยุค ที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเป็น โลกาภิวัตน์ของโลกยุคนี้ การศึกษาในยุคนี้จึงต้องเป็นการศึกษาที่ต่อยอดจากความสามารถ ในการแสวงหาความรู้ได้ในยุค 2.0 ที่ผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่

การศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาในยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ดังนั้นการศึกษา ในยุคนี้ผู้เรียนต้องสามารถต่อยอดองค์ความรู้ใหม่จากยุค 3.0 ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความ เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้หรือการดำรงชีวิต ในยุคปัจจุบัน โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ดังที่ผู้เขียนได้นิยามไว้ว่า การศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมนั่นเอง

ยุคดิจิทัล

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสภาพที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการปรับตัวของประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นสังคมแห่งยุคดิจิทัล (digital era) ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทุกที่และตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น เป็นโลกที่อินเทอร์เน็ตเป็นทุกสรรพสิ่ง (internet of things) อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่จำนวนมาก (big data) ผ่านการวิเคราะห์ ประมวลผลอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน ความเป็นยุคดิจิทัลนี้จึงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ไปได้อย่างมากมาโดยสภาพดังกล่าวนำไปสู่โอกาสอย่างมหาศาล แต่ในทางตรงกันข้ามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อีกมากมาย ตัวอย่างเช่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่สำคัญคือ ส่งผลให้คุณลักษณะของเด็กเปลี่ยนไป (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562)

สภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

สำหรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้เรียน การเรียนรู้ ครู และเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้เรียนในยุคดิจิทัล

ลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

Prensky (Prensky, 2001) ได้จำแนกประเภทของบุคคลในสถานศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เรียนที่เกิดในยุคดิจิทัล (digital natives) จะคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์ (computer) สมาร์ทโฟน (smart phone) แท็บเล็ต (tablet) คอมพิวเตอร์แบบพกพา (notebook) ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีจนเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต 2) กลุ่มครู อาจารย์หรือบุคคลที่เกิดก่อนการใช้ดิจิทัล (digital immigrants) ที่ส่วนหนึ่งสามารถหาความรู้ ฝึกฝนให้รู้จักใช้อุปกรณ์ดังกล่าวพอได้ นอกจากนี้ยังมี 3) กลุ่มผู้ใหญ่มากหรือผู้ที่อยู่ห่างไกลที่ไม่ค่อยรู้เรื่อง

เทคโนโลยี (digital aliens) ซึ่งควรได้รื้อไถ่ทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งควรต้องปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

สำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัลหรือเด็กยุคดิจิทัลนั้น นवलจันทร์ จุฑาทักติกุล (นवलจันทร์ จุฑาทักติกุล, 2558) ได้นิยามความหมายของเด็กยุคดิจิทัล (digital generation) ว่าหมายถึงเด็กที่เกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา (ตั้งแต่ ค.ศ. 1995) โดยเฉพาะเด็กที่เกิดตั้งแต่ ค.ศ. 2000 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนาของสื่อดิจิทัลอย่างรวดเร็ว จึงเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า ชนพื้นเมืองชาวดิจิทัล (digital native) เป็นเด็กที่เติบโตและคุ้นเคยกับเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาตั้งแต่เกิด โดย Jukes นักการศึกษาชาวแคนาดาได้อธิบายลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่เป็นผลจากวิธีการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์ดิจิทัลตั้งแต่วัยเด็กไว้ว่า ผู้เรียนจะมีความจำเกี่ยวกับภาพ (visual memory) และการประมวลผลข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าข้อความตัวหนังสือสามารถแยกแยะข้อมูลภาพและเสียงได้ดีว่าคนยุคก่อนชอบมองภาพที่มีสีสันสดใสที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจมากกว่าสีมืด ๆ ทึม ๆ โดยลักษณะการกวาดสายตาของผู้เรียนในยุคนี้เมื่อหาข้อมูลบนหน้าจอมอนิเตอร์จะแตกต่างไปจากลักษณะการกวาดสายตาในการอ่านหนังสือดังนี้

1. ลักษณะการกวาดสายตารูปแบบอักษร Z (Z pattern) เป็นลักษณะการกวาดสายตาในการอ่านหนังสือของเด็ก หรือผู้เรียนจะกวาดสายตาจากด้านซ้ายไปด้านขวา และจากบนลงล่าง ในลักษณะคล้ายตัวอักษร Z

2. ลักษณะการกวาดสายตารูปแบบอักษร F (F pattern) เป็นลักษณะการกวาดสายตาที่ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมองบนจอมอนิเตอร์ ผู้เรียนจะกวาดสายตาแบบสแกนจากบนลงล่างเมื่อเจอสิ่งที่สนใจจึงจะสแกนจากซ้ายไปขวา เป็นการมองแบบสแกนหาข้อมูลแทนการอ่านเนื้อหาทั้งหมด มีลักษณะคล้ายอักษร F

บทบาทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

Prensky (Prensky, 2001) ได้เปรียบเทียบผู้เรียนในยุคดิจิทัลว่า ผู้เรียนเป็นดังจรวดที่มีความสามารถในการควบคุมหรือนำทางตนเอง และต้องการเชื้อเพลิงที่เหมาะสมจากครูเพื่อช่วยให้เดินทางไปยังที่หมายใหม่ ๆ และกว้างไกลกว่าเดิม นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในยุคดิจิทัลในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ (partnering) นั้นว่ามีลักษณะดังนี้

1. นักวิจัย (student as researcher) ในบทบาทของการเป็นนักวิจัยของผู้เรียนนั้นครูไม่จำเป็นต้องบอกความรู้ให้ผู้เรียนมากนัก แต่จะปล่อยให้ค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ และครู การบอกความรู้หรือการบรรยายนอกจากจะ

ไม่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลแล้ว ยังจะเป็นการทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคนี้ไม่สนใจด้วย

2. ผู้ใช้และผู้เชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี (student as technology user and expert) โดยผู้เรียนในยุคนี้จะเป็นคนที่มีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยี จนบางคนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ และผู้เรียนในยุคนี้จะสนใจและมีความสุขกับการเรียนรู้ผ่านทางวิดีโอ เกม บล็อก (blog) และการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ (social media) และหลายครั้งที่ครูซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มของผู้อพยพทางเทคโนโลยีจำเป็นจะต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เรียนเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน นับได้ว่าเป็นการสร้างบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่ง การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนี้ไม่จำเป็นต้องไปที่ครูจะต้องเก่งไปทุกอย่าง รู้หรือเชี่ยวชาญไปทุกอย่าง เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือครูบ้างก็ยิ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและอยากเรียนรู้ร่วมกันมากยิ่งขึ้น

3. นักคิดและนักสื่อความคิด (student as thinker and sense maker) การคิดว่าผู้เรียนไม่คิดหรือไม่สามารถคิดได้นั้น ถือว่าเป็นการไม่เคารพหรือให้เกียรติผู้เรียน โดยครูไม่ควรจะคิดแทนผู้เรียนว่าคิดได้ไหม หรือเข้าใจหรือไม่ แต่ควรส่งเสริมการคิดให้มีเหตุผล และคิดวิเคราะห์ให้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งการพูดคุยและการเขียนผ่านบล็อก (blog) หรือสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ที่ผู้เรียนจะรู้ว่ากำลังมีผู้อื่นติดตามอยู่ เนื่องจาก การคิดและการสื่อสารความคิดออกมานั้นคือบทบาทของผู้เรียนในยุคนี้ ในหลายครั้งจะพบว่าผู้เรียนสามารถนำเสนอความคิดได้อย่างที่ครูอาจคาดไม่ถึงเลยทีเดียว

4. ผู้เปลี่ยนโลก (student as world changer) การที่ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ที่ได้ไปในการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมีความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ หรือยิ่งใหญ่ก็ตาม ในบางครั้งความรู้นั้นก็สามรถเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างได้ ตัวอย่างเช่น การทำโครงการการหาปริมาณน้ำตาลในเครื่องดื่มที่มีขายอยู่ในท้องตลาดบ้านเรา และเป็นงานวิจัยเล็ก ๆ ของเด็ก แต่ก็อาจเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคเครื่องดื่มบางชนิดของผู้คนได้เลยทีเดียว หรือการทดลองปลุกต้นไม้ในห้องที่มีสัญญาณ wifi กับปลุกต้นไม้ในที่ที่ไม่มีสัญญาณ wifi ของนักเรียนประถมศึกษาจากกลุ่มหนึ่ง และพบว่าต้นไม้ในห้องที่ได้รับสัญญาณ wifi มีการเจริญเติบโตที่ช้ากว่าต้นไม้ที่ไม่ได้รับสัญญาณ wifi โดยผลการศึกษาดังกล่าวได้รับการเผยแพร่กระจายหรือแชร์ (share) ไปอย่างกว้างขวางในโลกออนไลน์ เป็นต้น

5. ครูของตนเอง (student as self-teacher) การเป็นครูของตัวเองหมายความว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอ่านหนังสือ การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต การสอบถามข้อมูลหรือแนวทางจากเพื่อน การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

ในบางโอกาส ดังนั้น ทักษะการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคนี้

นอกจากนี้ Jukes, Mc cain and Crockett (2010) ยังได้นำเสนอลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลและสะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในยุคดิจิทัลและครูหรือนักการศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้

1. ผู้เรียนในยุคดิจิทัลสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศจากสื่อได้หลากหลายช่องทางอย่างรวดเร็ว แต่ครูหรือนักการศึกษาสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ช้า และค่อนข้างจำกัดในเรื่องช่องทางที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นได้

2. ผู้เรียนในยุคดิจิทัลสามารถเรียนรู้หรือทำงานได้หลายรูปแบบ และมีความหลากหลายมิติในขณะเดียวกัน แต่ครูหรือนักการศึกษายังคงทำงานหรือให้งานกับผู้เรียนที่ละงานหรือเป็นลำดับขั้น และไม่หลากหลายมิติ

3. ผู้เรียนในยุคดิจิทัลชื่นชอบการเข้าถึงหรือเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่มีความหลากหลายมิติอย่างลุ่ม แต่ครูหรือนักการศึกษายังคงให้พวกเขาเรียนรู้หรือจัดสารสนเทศให้เรียนรู้แบบเป็นเส้นตรงไม่ซับซ้อนและไม่หลากหลายมิติ เป็นตรรกะ และเป็นลำดับที่ละขั้นตอน

4. ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมักจะเลือกเรียนเท่าที่อยากรู้ แต่ครูหรือนักการศึกษามักจะสอนในสิ่งที่ควรรู้

5. ผู้เรียนในยุคดิจิทัลต้องการการให้คำชม การแสดงความพึงพอใจหรือการให้รางวัลอย่างรวดเร็วหรือทันทีทันใด แต่ครูหรือนักการศึกษามักยังคงให้คำชมหรือรางวัลในภายหลังหรือล่าช้า

สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) กล่าวถึงผู้เรียนในยุคดิจิทัลว่า เด็กหรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองดิจิทัล คือ ผู้ที่เกิดมาในยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันทั้งเพื่อความบันเทิง อำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่อย่างมากมายมหาศาลได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยการเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์พกพา หรือเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือกับอินเทอร์เน็ตหรือสัญญาณ wifi ด้วยความสะดวก รวดเร็ว จึงทำให้สามารถใช้หรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งผลให้ลักษณะของเด็กหรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาดังนี้

1. รูปแบบการอ่านหนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปโดยจะอ่านสแกนเฉพาะจุดที่สนใจ

2. สืบค้นข้อมูลที่ต้องการรู้อย่างทันทีทันใดผ่านทางโปรแกรมค้นหา หรือเซิร์ชเอนจิน (search engine) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ออกแบบมาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ค้นหาข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตหรือบนเว็บไซต์

3. สื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความสามารถในการพิมพ์ได้อย่างรวดเร็ว แม้จะไม่มีความรู้เรื่องการพิมพ์สัมผัส นอกจากนี้ ความแพร่หลายของการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กในยุคนี้ ทำให้เด็กยุคดิจิทัลมีลักษณะของเด็กที่อยู่ในโลกกึ่งเสมือนคือ อยู่ในโลกออนไลน์มากขึ้น อยู่ในโลกของความเป็นจริงและมีการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น ๆ ลดน้อยลง

4. ความชื่นชอบการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน (edutainment) จากการผสมผสานสื่อและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย ที่มีภาพ เสียง หรือวิดีโอที่มีสีสันสดใส และสนุกสนาน มากกว่าการอ่านจากตัวหนังสือพิมพ์ ๆ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี รายการโทรทัศน์ เกมอินเทอร์เน็ต และซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ ที่ถูกดัดแปลงเนื้อหาภายในให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อดึงดูดใจ และการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายในการเรียนรู้ ดังนั้น การดูหรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านโปรแกรมยูทูป (YouTube) จึงเป็นที่ชื่นชอบสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความท้าทายใหม่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเหล่านี้ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการอยู่อาศัยในโลกอนาคตที่นับวันจะยิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและรวดเร็วจนไม่อาจคาดเดาได้ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องทำความเข้าใจลักษณะและบทบาทเหล่านี้ เพื่อที่จะออกแบบการเรียนรู้ให้ท้าทายความสามารถและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ร่วมกัน

2. การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

จากการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดังที่กล่าวมาแล้วการทำให้ครูยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าไม่ใช่เรื่องง่ายโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อน และมีความท้าทายหลากหลายเหตุผล โดยหลักการการจัดการสถานศึกษาที่ตั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงกิจกรรมหลัก 3 รูปแบบ (สฤัญญา แซ่มซ้อย, 2562) คือ 1) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา (setting direction) 2) การพัฒนาบุคลากร (developing people) และ 3) การทบทวนการออกแบบองค์การเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการการเปลี่ยนแปลง (redesigning the organization to meet changing demand) ซึ่งในการดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ตามกิจกรรมหลักทั้ง 3 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การ

ยอมรับและนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้กับตนเองก่อนที่จะเผยแพร่หรือส่งเสริมให้ครูใช้ สอดคล้องกับ Schrum and Levin (Schrum and Levin, 2009) ที่กล่าวถึง การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาคงต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน แล้วค่อย ผลักดันให้ครูให้การยอมรับแล้วบูรณาการเข้าไปสู่สถานศึกษาและห้องเรียนต่อไป โดยในบทนี้ จะกล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบด้วยแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหาร การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์การ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและจำเป็นต้องมีความเข้าใจว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วแต่ต้องใช้เวลา มีกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ดังที่ Hall and Hord (Hall and Hord, 2001) ได้เสนอหลักการของการเปลี่ยนแปลงจากแบบแผนต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาสังเกตในการวิจัย โดยหลักการสำคัญ 12 ข้อของการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลง ของทุก ๆ แห่งครบทั้งหมด แต่ครอบคลุมและเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับนับแต่ระดับ บุคคลองค์กรและระบบ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการ ไม่ใช่เป็นแค่เหตุการณ์
2. มีความแตกต่างกันระหว่างการพัฒนา นวัตกรรมกับการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรม
3. สถานศึกษาจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งบุคคลที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษา นั้นมีการเปลี่ยนแปลง
4. นวัตกรรมที่เข้ามานั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะ เป็นระยะเวลา แหล่ง ทรัพยากรและความพยายามในการส่งเสริมการใช้
5. การแทรกแซงเป็นการกระทำและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกุญแจที่ทำให้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จ
6. ถึงแม้ว่าระบบการบริหารแบบบนสู่ล่าง หรือจากล่างไปข้างบนจะมีผลดี แต่ อย่างไรก็ตาม มุมมองในตามแนวราบดีที่สุด
7. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงระยะยาว
8. อำนาจสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ส่วนหนึ่ง
9. สถานศึกษาจะต้องเป็นหน่วยเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง

10. ทีมงานทั้งหมดมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง
11. การแทรกแซงที่เหมาะสมช่วยลดทอนการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
12. บริบทของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลง เช่น ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน จำนวนบุคลากร แหล่งทรัพยากร นโยบาย โครงสร้าง และตารางการทำงานของบุคลากร ปัจจัยทางด้านบุคลากร ได้แก่ ทักษะ ความเชื่อ การเห็นคุณค่า จากแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาดังกล่าว การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น เป็นเรื่องที่ยากยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องทำให้ครูและบุคลากรเกิดการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลง แล้วนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อให้เกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในที่สุด

การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลง

สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล และ 2) ระดับองค์การหรือสถานศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคลนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าในองค์การหรือสถานศึกษาประกอบไปด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังที่ Roger (Roger, 2003) ได้จำแนกประเภทกลุ่มคนที่ให้การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มล่าช้า (laggard) เป็นคนในกลุ่มที่ยังอนุรักษ์นิยม ปรับตัวไม่ทัน คนกลุ่มนี้มักจะถูกทิ้งให้อยู่ในกลุ่มหลัง ๆ เนื่องจากไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ในกลุ่มนี้จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 16 ของคนในองค์การ
2. กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ยอมรับนวัตกรรมระยะหลังจากที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับแล้ว (late majority) เป็นคนในกลุ่มที่ช่างสงสัย อาจจะเคยใช้แนวคิดใหม่หรือนวัตกรรมบ้าง แต่ยังไม่ต่อต้านหรือสงสัยอยู่ในกลุ่มนี้จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 34 ของคนในองค์การ
3. กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ยอมรับนวัตกรรมระยะต้น (early majority) เป็นคนในกลุ่มที่ช่างคิด ใคร่ครวญอย่างระมัดระวัง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่าค่าเฉลี่ยในกลุ่มนี้จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 34 ของคนในองค์การเช่นเดียวกับคนในกลุ่มที่ 2
4. กลุ่มผู้ยอมรับนวัตกรรมก่อนผู้อื่น (early adopters) เป็นคนในกลุ่มที่นำเอาความนับถือ เป็นผู้นำความคิด มีการนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมมาใช้อย่างระมัดระวัง ในกลุ่มนี้จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 13.5 ของคนในองค์การ

5. นักรวัตกร (innovators) เป็นคนในกลุ่มที่กล้าหาญที่จะนำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นคนจำนวนไม่มากที่จะเป็นผู้คิดค้นหรือนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่มาใช้ในองค์กรกลุ่มนี้ จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 2.5 ของคนในองค์กร

สำหรับบริบทของสถานศึกษาไทยนั้น สามารถจำแนกครูออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ดี กลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นครูรุ่นใหม่ที่มีอายุยังไม่มากนัก และกลุ่มครูที่มีความสนใจและศึกษาติดตามการใช้เทคโนโลยีมาโดยตลอด โดยกลุ่มนี้จะสามารถผลิตสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ หรือนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่ใช้หรือบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอนได้บ้าง สามารถเรียนรู้และบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจหรือลักษณะของเนื้อหาวิชาที่ตนสอนตามสมควร เช่น การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ยูทูป การใช้โปรแกรมพื้นฐาน ได้แก่ word, excel, PowerPoint การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ รวมถึงการใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น กลุ่มนี้มักจะเป็นคนกลุ่มใหญ่ของสถานศึกษา

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ที่ไม่สนใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ส่วนมากกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มครูผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มที่จะลดจำนวนลงเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่สามารถต้านทานความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้การใช้งานต่าง ๆ ง่ายขึ้น และมีประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ และอีกนัยหนึ่งก็คือ ครูกลุ่มนี้จะค่อย ๆ เกษียณอายุราชการออกไปเรื่อย ๆ อีกด้วย

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำความเข้าใจว่าครูหรือบุคลากรในสถานศึกษามีคุณลักษณะอยู่ในกลุ่มคนประเภทใด หากผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจครูและบุคลากรของตนเองได้อย่างลึกซึ้งแล้ว จะเป็นการง่ายที่จะหาแนวทางทำให้ครูและบุคลากรในแต่ละกลุ่มยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การนำสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะ ทักษะ และภาวะผู้นำที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคก่อน ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับผู้เรียนดังกล่าว เพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำท่ายและสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและ

ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการร่วมมือในการเรียนรู้ คิดค้น สร้างสรรค์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมได้ ดังจะกล่าวถึงในวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล คือคุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการสำหรับอนาคต (five minds for the future) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ส่วนทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (innovative thinking skills) สำหรับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ซึ่งเป็นการนำองค์การให้สามารถพัฒนานวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลลัพธ์ของสถานศึกษา และในที่สุดองค์การจะมุ่งไปสู่การเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ซึ่งก็คือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยจะนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Howard Gardner ศาสตราจารย์ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้ที่มีผลงานการเขียนเกี่ยวกับต้นการศึกษามากมาย โดยผลงานการเขียนที่โด่งดังและมีผลต่อวงการการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็คือ แนวคิดพหุปัญญา (multiple intelligences) ที่ได้กล่าวถึงในหนังสือ (Gardner, 2006) โดยแนวคิดพหุปัญญาเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละบุคคล

Gardner ได้กล่าวถึงเหตุผลที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาใหม่ก็คือ การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้ผลจริง ๆ และเงื่อนไขในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว แต่การศึกษาในระบบที่ใช้อยู่ยังคงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกในอดีตมากกว่าที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในอนาคตที่เป็นไปได้ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์และอย่างอิสระ สามารถประยุกต์กลยุทธ์ของการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ มีการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่นำไปถึงความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น Gardner จึงได้เสนอแนวคิดคุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการสำหรับอนาคต (five minds for the future) ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่จะต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุข และการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความชำนาญการ (disciplined mind) 2) การสังเคราะห์ (synthesizing mind) 3) การสร้างสรรค์ (creative mind) 4) ความเคารพ (respectful mind) และ

5) จริยธรรม (ethical mind) ดังรายละเอียดเรียบเรียงเพื่ออธิบายขยายความแนวคิดของ (Gardner, 2006) ในแต่ละด้านไว้ดังนี้ ต่อไปนี้

1.1 คุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) จิตชำนาญการเป็น ความชำนาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือ หรืออาชีพหนึ่ง ๆ ทั้งนี้งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า การจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งได้นั้นจะต้องใช้เวลากว่า 10 ปี จิตชำนาญการยังหมายถึงรวมถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยในตนเองอย่างสูง หากปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่นจากความหมายของคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการที่การ์ดเนอร์ให้ไว้สรุปได้ว่า จิตชำนาญการมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นความสามารถในการเรียนรู้อย่างชัดเจนในเนื้อหาสาระหลักการ และองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ส่วนองค์ประกอบที่สองก็คือ ความมีวินัยในตนเอง เนื่องจากความมีวินัยในตนเองจะเป็นตัวกำกับและควบคุมการประพฤติปฏิบัติตัวของผู้บริหารสถานศึกษา การทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบหรือในแนวทางที่เหมาะสม และนำไปสู่การฝึกฝนให้บุคคลผู้เรียนรู้อย่างไม่มีวันจบสิ้น ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร รวมถึงผู้เรียนเป็นผู้ที่มีจิตชำนาญการก็ต้องส่งเสริมให้แต่ละบุคคลมีคุณลักษณะทั้ง 2 ส่วน

นอกจากนี้ พัชนี จันทรน้อย (พัชนี จันทรน้อย, 2551) ได้กล่าวถึงจิตชำนาญการว่า หมายถึง จิตแห่งวิทยาการซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ด้านการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิด (ability to think) ซึ่งแตกต่างจากมุมมองของการศึกษาแบบดั้งเดิมที่เน้นการท่องจำตามหลักวิชาการด้านต่าง ๆ โดยปราศจากการคิดประยุกต์พลิกแพลง จิตแห่งวิทยาการสอนให้รู้จักกระบวนการและทักษะในการคิดที่ไม่จำกัดอยู่ในกรอบขององค์ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) กล่าวว่าจิตชำนาญการหรือจิตแห่งวิทยาการจึงเป็นเสมือนรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเกิดความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ที่มีความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ คณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์ รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพอย่างน้อย 1 อย่าง ซึ่งความเชี่ยวชาญในการคิดเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา โดยการเรียนรู้เชิงลึกซึ่งและถ่องแท้ในสาระวิชาปรัชญา หลักการ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และสามารถนำแก่นเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือการดำรงชีวิตประจำวันได้คือลักษณะของจิตชำนาญการนั่นเอง

จากความหมายดังกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า จิตชำนาญการ (disciplined mind) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้อย่างชัดเจนในเนื้อหา สาระ หลักการ และองค์ความรู้ ในแต่ละสาขาวิชา เป็นความเชี่ยวชาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นรูปแบบของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือ หรืออาชีพหนึ่ง สิ่งสำคัญที่สุด คือ สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

แนวทางการปลูกฝังจิตชำนาญการ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) ได้เสนอแนวทางในการปลูกฝังจิตชำนาญการในตัวบุคคลไว้ 5 แนวทาง ดังนี้

1. ปลูกฝังให้รู้จักคิดแบบเป็นระบบและมีเหตุผล ซึ่งการศึกษาตามแนวทฤษฎีของ Gardner คือ การสอนให้รู้จักคิดเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีการเรียนรู้ทฤษฎีตั้งสมมติฐาน ทำการทดลอง และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริง และเป็นเหตุเป็นผลโดยไม่มองว่าความรู้หรือข้อมูลที่มีอยู่คือคำตอบสำหรับทุกสิ่ง แต่ต้องรู้จักการปรับตัว โดยนำความรู้หรือข้อมูลใหม่ ๆ ที่ได้มาประยุกต์ดัดแปลงใช้เพื่อเป็นวิธีสู่คำตอบที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้
2. ส่งเสริมการคิดนอกกรอบ การสอนให้คิดเป็น ไม่จำกัดความคิด บางครั้งต้องยอมไม่ใช้เหตุผลหรือไม่อ้างอิงตำรา เพื่อให้บุคคลได้มีจินตนาการทางความคิดในการคิดนอกกรอบ
3. ทดลองและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น การให้คิดเองลงมือทำเองโดยมีคนแนะนำอยู่ห่าง ๆ เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการลงมือคิดลงมือทำเพื่อแก้ปัญหา ไม่ใช่นั่งฟังคำสอนและคำบรรยายไปเรื่อย ๆ และการเรียนรู้มีลักษณะรอบด้านและเป็นจริง เพราะว่าเป็นกระบวนการสร้างความหมายขึ้นในสมองของคน
4. คิดบูรณาการองค์รวม เนื่องจากหน้าที่ของระบบการศึกษาไม่เพียงแต่ปูพื้นฐานทางความรู้ทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่ต้องมีความเข้าใจลึกซึ้งถึงปรัชญาของศาสตร์ที่ศึกษาเพื่อให้สามารถตีวิเคราะห์ต่อยอดความคิดจากความคิดเดิมได้ รวมทั้งยังสามารถนำความรู้ที่มีมาประยุกต์เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันหรือบริบทของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน ทั้งนี้การศึกษาที่ดีจะต้องเป็นการสอนวิธีการคิดและวิธีการแสวงหาความรู้หรือวิธีการเรียนรู้ (learn how to learn) เนื่องจากในโลกยุคดิจิทัล วิทยาการจะเพิ่มอย่างมหาศาลทุกปี เราไม่

สามารถจดจำความรู้ได้ทั้งหมด รวมถึงการแก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่สามารถพิจารณาหรือมองจากมุมใดมุมเดียว แต่ต้องมองปัญหาแบบเป็นองค์รวม (holistic view) โดยที่พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบรอบด้านจึงจะสามารถเข้าใจปัญหาได้ซึ่งถึงแก่น ฉะนั้น การบูรณาการระหว่างศาสตร์ทุกศาสตร์ทุกแขนง เพื่อเชื่อมโยงความรู้รอบด้านในลักษณะพหุวิทยาการ (multidisciplinary) จะสามารถทำให้นักศึกษามีคุณภาพ และสามารถนำความรู้ที่นำไปใช้ให้ทันกับกระแสความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และให้ตรงกับความต้องการของประเทศ

5. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกทางการ โดย Gardner ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ซึ่งหมายถึง การรับรู้ ทักษะ และเจตคติตั้งแต่เกิดจนตาย จากบุคคลหรือสถาบันใด ๆ โดยสามารถจะเรียนรู้ด้วยวิธีเรียนต่าง ๆ อย่างมีระบบหรือไม่มีระบบ โดยตั้งใจหรือโดยบังเอิญ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถคิดการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจะพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีจิตสำนึก การนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงออกให้เห็นถึง การมีความรอบรู้ในการบริหารงาน ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ความสามารถในการประยุกต์ใช้ การทำงานอย่างสม่ำเสมอ การมีวินัยในตนเอง

1.2 คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) Gardner (Gardner, 2006) กล่าวไว้ว่า จิตสังเคราะห์เป็นความสามารถในการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ และผสมผสานให้กลายเป็นสารสนเทศใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่น นอกจากนี้จะมีคุณค่ามาตั้งแต่อดีตแล้ว ความสามารถในการสังเคราะห์นั้นวันยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยแนวโน้มที่คนในปัจจุบันต้องเผชิญกับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคูณขึ้นอยู่ทุกวัน ในการคิดสังเคราะห์จะต้องมีวิธีการในการคัดเลือกพิจารณาหรือตัดสินใจว่าข้อมูลไหนที่สำคัญและควรให้ความสนใจจะมีวิธีการประเมินข้อมูลเหล่านั้นอย่างไร รูปแบบที่จะใช้ในการสังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลควรเป็นแบบไหน การคิดสังเคราะห์ประกอบด้วยหลักการ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิดซึ่งอาจจะมีอยู่จำนวนมากมายและกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ โดยผู้สังเคราะห์จะต้องคัดเลือกหรือตัดสินใจว่าข้อมูลไหนที่มีความสำคัญและควรให้ความสนใจ เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้นแล้วก็จะเป็นส่วนที่สอง

ส่วนที่ 2 เป็นการดึงแนวคิดจากส่วนประกอบเหล่านั้นคัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้น และไม่เพียงการดึงแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ มากองรวมกันเท่านั้น แต่จะต้องนำเอาแนวคิดเหล่านั้นมาหลอมรวมหรือถักทอความคิดให้อยู่ภายใต้ตัวแบบโครงร่างเดียวกันเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการด้วย

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตสังเคราะห์ต้องมีความสามารถในการคัดกรอง ตัดสินใจได้ว่าข้อมูลไหนเป็นข้อมูลสำคัญ ข้อมูลไหนไม่สำคัญ โดยจะต้องตอบตนเองให้ได้ว่าทำไมจึงคิดว่าข้อมูลนั้นสำคัญและไม่สำคัญ เมื่อตัดสินใจแล้วว่าข้อมูลไหนควรให้ความสนใจและมีความสำคัญ ก็ให้นำข้อมูลเหล่านั้นมารวมกันเพื่อจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศที่ตนเองเข้าใจได้ง่ายจากนั้นก็จะต้องสามารถสื่อสารสารสนเทศเหล่านั้นให้กับผู้อื่นเข้าใจด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งการที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีจิตสังเคราะห์

ความสำคัญของจิตสังเคราะห์

จิตสังเคราะห์มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการคิด เนื่องจากช่วยจัดระบบข้อมูลให้มีความชัดเจนในประเด็นและเป็นระเบียบมากขึ้น ทำให้ข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วน Gardner (Gardner, 2006) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจิตสังเคราะห์ว่ามีมากมาย ช่วยให้สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลจำนวนมากอย่างรวดเร็วและไม่หลงทิศทาง เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ต้องเริ่มจากศูนย์หรือลองผิดลองถูกตั้งแต่วางเริ่มต้น ทั้งนี้ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดสังเคราะห์ในแต่ละช่วงวัยไว้ดังนี้

วัยเรียน การคิดสังเคราะห์ช่วยให้เด็กสามารถจัดประเด็นของวิชาต่าง ๆ โดยแยกส่วนที่เป็นแก่น (core) ออกมาจากรายละเอียด (details) ทั้งหมด ทำให้ไม่ต้องท่องจำเนื้อหาวิชาที่มากมาย และเข้าใจแนวคิดหรือประเด็นสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

วัยทำงาน การคิดสังเคราะห์ที่ช่วยในการเรียนรู้ข้อมูลและทักษะใหม่ ๆ ที่สำคัญ โดยจะนำมาปรับกับงานในสายอาชีพเดิมที่มีอยู่ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ เป็นการต่อยอดความรู้ นอกจากนี้ การคิดสังเคราะห์จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทำให้สามารถถ่วงถ่วงข้อมูลจำนวนมากมหาศาล และทำให้ไม่หลงเชื่อในเรื่องหนึ่งเรื่องใดง่าย ๆ

1. ช่วยให้หาทางออกของปัญหาโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ เราสามารถนำสิ่งที่คนอื่นคิดหรือปฏิบัติมาแล้วใช้ประโยชน์ได้ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม นำมาผสมผสานกันเป็นทางออกในการแก้ปัญหา

2. ช่วยให้ความเข้าใจที่คมชัดและครบถ้วนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แต่เดิมเรามักจะหาทางออกของปัญหาโดยการเลียนแบบหรือลองผิดลองถูก ทางที่ดีกว่า และปลอดภัย

กว่า คือ การใช้การคิดสังเคราะห์มาช่วยสรุปความรู้ที่กระจัดกระจายให้เข้าใจเรื่องได้คมชัดและครบถ้วน

3. ช่วยขยายขอบเขตความสามารถของสมองในการพยายามสืบเสาะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ภายนอกนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เพื่อได้แนวทางแก้ปัญหาที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน สามารถนำมาใช้ได้จริง และประสบความสำเร็จ

4. ข้อมูลที่สังเคราะห์จะเป็นประโยชน์ในการคิดต่อยอดความรู้ ทำให้ไม่เสียเวลาเริ่มต้นใหม่ คิดต่อยอดได้ทันที นำไปสู่การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์

5. ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพราะมีส่วนร่วมสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องจากการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดยั้งของมนุษย์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จิตสังเคราะห์เป็นทักษะที่ล้ำลึกกว่าการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นการนำสิ่งต่าง ๆ ที่เราวิเคราะห์หรือทำการแยกแยะเพื่อทำการศึกษากลับมารวมเข้าด้วยกันในเชิงจินตนาการ เพื่อมุ่งสู่ความเข้าใจในภาพรวมและเกิดองค์ความรู้ เกิดมุมมองอย่างทะลุปรุโปร่ง เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ได้เหนือระดับการวิเคราะห์

1.3 คุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) จิตสร้างสรรค์ต่างจากจิตชำนาญการและจิตสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้วสิ่งที่สร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าว อย่างไรก็ตาม จิตรู้สังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ ซึ่ง Gardner (Gardner, 2006) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายของการสังเคราะห์ คือ การทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์และฉายแววรูปแบบที่เป็นไปได้ด้วยทิศทางใหม่ที่ไม่เคยคิดไว้ในปัจจุบันส่วนนักสังเคราะห์กลับแสวงหาความเป็นระเบียบ ความสมดุล การสิ้นสุด และประเด็นที่สำคัญก็คือ จุดเริ่มต้นของทั้งการสังเคราะห์และการสร้างสรรค์ต่างจะต้องมีพื้นฐานจากความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาก่อน นั่นหมายความว่าต้องมีจิตชำนาญการ (disciplined mind)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งตามสาขาวิชาสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการแสวงหาความจริงด้วยตนเอง และเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองเชื่อมั่นในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดของจิตชำนาญการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ การแสวงหา

ความรู้ใหม่ ๆ การผลิตความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ การหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา

องค์ประกอบของจิตสร้างสรรค์

Gardner (Gardner, 2006) กล่าวว่า จิตสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการคิดหลากหลายแง่มุมเพื่อนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากแนวคิดเดิม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (originality) ความสามารถของบุคคลในการคิดได้อย่างแปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดเดิมหรือความแตกต่างจากคนอื่น หรือเป็นการรวมกันของความคิดที่ไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อนทั้งในต้นความคิดหรือการกระทำ ความคิดริเริ่มนี้อาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (fluency) ความสามารถของบุคคลในการคิดค้นหาคำตอบได้อย่างรวดเร็ว มีปริมาณมาในเวลาจำกัด และไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน ความคิดคล่องแคล่วมีความสำคัญในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพราะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต้องการความรวดเร็วและคิดหาวิธีแก้ได้หลายวิธี

3. ความคิดยืดหยุ่น (flexibility) ความสามารถของบุคคลในการผลิตความคิดได้หลากหลาย เป็นความคิดที่สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีทันใด

4. ความคิดละเอียดลออ (elaboration) ความสามารถของบุคคลในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เป็นภาพได้ชัดเจน ซึ่งความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งหรือขยายความคิดเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

แนวทางในการส่งเสริมจิตแห่งการสร้างสรรค์

จิตสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ด้วยการรู้จักตั้งคำถามใหม่ หาวิธีการใหม่ แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยจิตชำนาญการและจิตสังเคราะห์มาเป็นพื้นฐานก่อให้เกิดจิตสร้างสรรค์ จากงานวิจัยของการ์ดเนอร์ พบว่า มีอยู่ 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ที่คนยังไม่ค่อยรู้กันมากนัก นั่นคือ

ประเด็นที่ 1 บุคลิกภาพและนิสัยใจคอเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีลักษณะที่ไม่นั่งอยู่กับที่ พยายามคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ กล้าที่จะเสี่ยงเมื่อทำงาน เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จก็จะต้องไม่ท้อ ต้องมีพลังที่จะพยายามทำสิ่งใหม่ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ก็คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับความแปลกใหม่ ซึ่งวิธีการเดียวที่จะรู้ว่าสิ่งไหนเป็นความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การได้รับข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในสาขานั้น ๆ เป็นคนตัดสิน และในบางครั้งอาจจะต้องใช้เวลาในการพิจารณาค่อนข้างนาน ดังนั้น บางคนจะได้รับการยอมรับว่าสิ่งที่คิดหรือสร้างขึ้นมานั้นเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ก็หลังจากที่เสียชีวิตไปแล้ว

Gardner (Gardner, 2006) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ผู้บริหารที่เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้นั้นจะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระวิชาที่เกี่ยวข้องก่อน จากนั้นก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ดีด้วย ทั้งนี้ชิ้นงานหรือบุคคลใดที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นการคิดที่นอกเหนือจากสิ่งที่รู้มาแล้ว ซึ่งเป็นการคิดนอกกรอบ

1.4 คุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) Gardner (Gardner, 2006) ได้กล่าวว่าตั้งแต่แรกเกิด ทารกรับรู้ได้ถึงมนุษย์คนอื่น ๆ แม้แต่ทารกตัวแดง ๆ ก็ยังแสดงออกว่าสนใจใคร่รู้อะไรก็ตามที่มีหน้าตาหรือเสียงคล้ายมนุษย์ ความผูกพันระหว่างบุพการี (โดยเฉพาะผู้ที่เป็นแม่) กับบุตรมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในช่วงเดือนแรก ๆ ธรรมชาติและความแน่นแฟ้นของความผูกพันนี้เป็นตัวกำหนดความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่นตลอดชีวิต ผู้มีจิตเคารพสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลายอยากพบพาน ทำความรู้จัก และชื่นชมผู้คนจากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริงจะเชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น มอบความไว้วางใจในเบื้องต้น พยายามเชื่อมสัมพันธ์และไม่ด่วนตัดสินใจใคร แน่ใจว่าทำที่ให้เกิดประโยชน์นี้เชื่อว่า จะเกิดขึ้นเองหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ บางคนอาจหมดความเคารพต่อกัน หรือถึงขั้นหมดความเชื่อถือหรือเกิดความชิงชังก็เป็นได้ แต่คนที่มีความรู้จักรู้อคารพจะเชื่อไว้ก่อนว่าความหลากหลายเป็นสิ่งดีและโลกจะน่าอยู่ขึ้นหากเรารู้จักเคารพซึ่งกันและกัน

ประยูร ปรียุตโต (ประยูร ปรียุตโต (พระพรหมคุณาภรณ์), 2550) ได้ให้ความหมายของความเคารพ คือ การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ การตระหนักในความดีอันมีอยู่ในตัวคนอื่น และในสิ่งอื่นแล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นด้วยความจริงใจ การแสดงความเคารพเป็นมารยาททางสังคมที่มีความแตกต่างในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยถือว่าความเคารพ คือ การรู้จักเคารพบุคคลหรือสิ่งที่ควรเคารพนั้นเป็นวัฒนธรรมไทย อย่างหนึ่งซึ่งต้องแสดงออกพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ เช่น

1. การแสดงความเคารพทางกาย เป็นการแสดงออกโดยการกระทำด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การกราบ การไหว้ การคำนับ การลุกยืนและนั่งลง

2. การแสดงความเคารพทางวาจา เป็นการแสดงความเคารพโดยการพูด การพูดที่แสดงว่าเคารพควรใช้คำขานรับที่ชัดเจน ใช้คำสุภาพ รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปตามวุฒิและฐานะ ไม่ใช่คำพูดดูหมิ่นเหยียดหยามด้วยเหตุใด ๆ ทั้งสิ้น

3. การแสดงความเคารพทางใจ เป็นการแสดงความเคารพที่ถือว่าสำคัญที่สุด การพูดที่แสดงความเคารพทางกายและทางวาจา บางครั้งอาจทำโดยไม่มีความรู้สึกเคารพในใจจริง ๆ ก็ได้ แต่ทำด้วยความกลัวหรือสาเหตุอื่น ๆ เพื่อรักษามารยาทหรือทำตามธรรมเนียมประเพณี ความเคารพที่แท้จริงนั้นต้องเกิดขึ้นในจิตใจ คือเกิดจากความรู้สึกที่ได้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลหรือสิ่งนั้นจริง ไม่ใช่เสแสร้งแก่งทำ

ความสำคัญของจิตเคารพกับผู้บริหารสถานศึกษา

การเคารพเป็นการอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ทั้งนี้การทำความเข้าใจผู้อื่นนั้นต้องอาศัยทักษะทางอารมณ์และทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล แนวคิดแห่งความเคารพยังช่วยให้เกิดความสงบสุขและความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม แม้ในสังคมนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายในเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา และภาษา (พัชนี จันทรน้อย, 2551)

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การมีจิตเคารพต่อผู้อื่นจะทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะทำให้เกิดพลังมหาศาลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.5 คุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) Gardner (Gardner, 2006)

กล่าวว่าการรู้จักเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่สังคมมานานตั้งแต่เด็ก จุดยืนทางจริยธรรมนั้นไม่ได้ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องความเคารพ ทว่าเป็นจุดยืนที่ซับซ้อนสำหรับบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ มากกว่า ผู้มีจิตรู้จริยธรรมสามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรม และถามตัวเองได้ว่า ฉันอยากเป็นคนงานแบบไหน ฉันอยากเป็นพลเมืองแบบไหน นอกจากคำถามนี้แล้ว ผู้มีจิตรู้จริยธรรมยังนึกถึงตนเองในบริบทที่เป็นสากล เช่น โลกเราจะเป็นอย่างไร ถ้าเพื่อนร่วมอาชีพมีจุดยืนเดียวกับฉัน ถ้าพลเมืองทุกคนในดินแดนนี้หรือโลกใบนี้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่ฉันทำ มโนทัศน์เช่นนี้เป็นผลจากการรับรู้สิทธิและความรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคน ที่สำคัญคือ ผู้มีจริยธรรม

ต้องประพฤติตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนยึดมั่น แม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตนก็ตาม

สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะที่เป็นความดีงาม และความจริงที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารสถานศึกษา และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสภาพจิตที่เป็นกุศล จิตจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จะทำให้เป็นที่เคารพยกย่องนับถือแก่ผู้ร่วมงาน หรือบารมีที่เกิดจากการสะสมคุณงามความดี ซึ่งจะทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อยราบรื่น ทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความรู้สึกมั่นคงในอาชีพการงาน

จิตจริยธรรมเป็นความคิดที่ยึดหลักจริยธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบ ต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมที่ว่านี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย ปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมที่มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติสามารถยืนหยัดอยู่ภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันอย่างรุนแรงในโลกยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างแข็งแกร่ง และมั่นคง การมีความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะความรู้เหมือนดาบสองคม ถ้ามนุษย์ขาดคุณธรรม ก็จะก่อให้เกิดปัญหาในสังคมซึ่งในโลกยุคปัจจุบันถ้าสามารถทำให้คนคนนั้นเป็นคนที่มีความรู้และคุณธรรมพร้อมกันได้ โลกจึงจะเกิดความสมดุล

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ดูแลผู้รับบริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรม

จิตทั้ง 5 ลักษณะนี้มีความสำคัญมาก เพราะคนที่ขาดจิตเหล่านี้จะประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและการทำงาน กล่าวคือ คนที่ขาดเชื่อวชาญจะไม่อาจประสบความสำเร็จในการทำงานที่ต้องการได้ และจะถูกจำกัดอยู่แค่งานที่ต้อยต่ำ คนที่ขาดจิตสังเคราะห์จะถูกตาโถมทับด้วยข้อมูล และไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบทั้งเรื่องคนและเรื่องงาน คนที่ขาดจิตสร้างสรรค์จะถูกแทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์และคนที่มีความสร้างสรรค์มากกว่า คนที่ขาดจิตเคารพจะเป็นคนที่ไม่ควรค่าต่อการได้รับความเคารพจากคนอื่น อีกทั้งยังเป็นภัยต่อที่ทำงาน และคนที่ขาดจิตแห่งคุณธรรมจะทำให้โลกขาดคนทำงานที่ซื่อสัตย์และพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Gardner, 2006)

จากแนวคิดคุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการสำหรับอนาคต (live mind for the future) ที่กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่อยู่ในยุคที่วิ่งไปด้วยข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมากมาย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้พัฒนาคุณลักษณะของตนเองทั้งด้านสติปัญญาและด้านจิตใจ ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และความคิดเห็นที่แตกต่าง ได้อย่างสงบสุขไม่แตกแยก โดยจิตชำนาญการ จิตสังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์ จะเป็นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านสติปัญญา เป็นรูปแบบของการคิด ส่วนอีก 2 ด้าน คือ จิตเคารพ และจิตรู้จักจริยธรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและว่าด้วยเรื่องของความเป็นมนุษย์ จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นอกเหนือจากการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทางด้านสติปัญญาแล้วยังจะต้องส่งเสริมทางด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย เพื่อเติมเต็มคนให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เก่ง ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำให้การทำงานราบรื่นและประสบความสำเร็จในท้ายที่สุด

2. ทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล

2.1 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญเพิ่มเติมจากทักษะทั่วไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่ผ่านมา เนื่องจากเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลคือการมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (innovative school) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วดังนั้น ทักษะที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็คือ

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (innovative thinking skills) ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปนี้

Weiss, David and Legrand (2011) กล่าวว่า นวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลใช้การคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งก็คือกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยการค้นหา การผสมผสาน และจัดเรียงจากข้างในเพื่อให้ได้แนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ โดย Horth and Buchner (2009 อ้างถึงใน สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมว่าประกอบด้วย 6 ทักษะ ดังนี้

1. การใส่ใจหรือการเอาใจใส่ (paying attention) คือ ความสามารถในการรับรู้รายละเอียดอย่างถี่ถ้วนและการตั้งสมมติฐานอย่างแม่นยำ ด้วยการเกาะติดสถานการณ์ต่าง ๆ

จนสังเกตเห็นความเป็นไปที่ผิดสังเกต สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งด้วยสายตาที่เฉียบคม การพิจารณาในมุมมองที่แตกต่างและใช้ข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง ซึ่งจะทำให้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

2. การเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล (personalizing) การให้ความสำคัญกับคุณค่าและทำความเข้าใจประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ทั้งที่เป็นทีมงาน และลูกค้า หรือผู้มารับบริการ ซึ่งก็คือความสามารถในการพิจารณาเห็นคุณค่า ความสามารถหรือความถนัดของแต่ละบุคคล แล้วดึงเอาความสามารถเหล่านั้นออกมาใช้ในเกิดประโยชน์สูงสุด

3. การจินตนาการ (imaging) คือ ความสามารถในการคิดให้เป็นรูปธรรมหรือคิดเป็นภาพ โดยการแสดงข้อมูลด้วยภาพ เรื่องราว ความประทับใจ และคำอุปมาอุปไมย ให้เข้าใจได้ง่าย การคิดในลักษณะนี้เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการอธิบายถึงสถานการณ์ รวบรวมความคิดและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้จินตนาการในการตอบคำถาม "จะเป็นอย่างไรถ้า..." จะนำไปสู่ภาพที่ไม่ธรรมดาและความเป็นไปได้

4. การเล่นอย่างจริงจัง (serious play) ในการพัฒนานวัตกรรมต้องการแนวคิดที่แหกกฎ ลดหย่อนกฎหรือเงื่อนไขบางข้อ หรือแม้กระทั่งตัดแปลงเพื่อให้การเกิดการดำเนินการที่แตกต่าง และสร้างด้วยความสนุกสนาน ผ่านหนทางที่ไม่เป็นไปตามแบบแผน ทั้งจากการสำรวจอย่างอิสระ การผสมผสาน การทดลอง ความตลกคะนอง และทำงานให้เหมือนเล่นแต่ผลที่ได้เป็นประโยชน์ที่จริงจัง

5. การร่วมมือในการสืบค้น (collaborative inquiry) นวัตกรรมส่วนมากไม่ได้สร้างโดยอัจฉริยะผู้โดดเดี่ยว ความเข้าใจได้มาจากแบ่งปันความคิดที่กว้างขวางโดยไม่มีอคติ ความร่วมมือด้านการสืบค้นคือกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสนทนา อภิปรายกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพนั้นอาจจะทำให้ได้มโนภาพหรือจินตภาพที่หลากหลายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าอาจจะเกิดความยุ่งยาก วุ่นวาย หรือซับซ้อนมากขึ้นก็ตามแต่จะเป็นสิ่งสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นได้อย่างมากมายจากการทำงานร่วมกัน

6. การปั้นแต่ง (crafting) ความสามารถในการรับมือกับความคิดที่ขัดแย้งในใจ ในขณะที่ต้องปฏิบัติการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม เป็นการคิดและการพิจารณาภาพรวม รวมถึงความคิดเห็นแย้งเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้กับทางเลือกอื่น สำหรับความแตกต่างระหว่างการคิดวิเคราะห์แบบดั้งเดิมและการคิดปั้นแต่ง คือ การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดโดยแยกปัญหาเป็นส่วน ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและสมมติฐาน แต่การคิดการปั้นแต่งเป็นการสังเคราะห์ การบูรณาการพิจารณาความเป็นไปได้และการตัดทอนอย่างมีเหตุผล

จากแนวคิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ Horth and Buchner ที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้วิเคราะห์และสรุปเป็นแนวคิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้เป็น 5 ทักษะได้แก่ 1) ทักษะการใส่ใจในรายละเอียด 2) ทักษะการจินตนาการและถ่ายทอดจินตนาการ 3) ทักษะการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง 4) ทักษะการร่วมมือในการสืบค้น และ 5) ทักษะการสร้างแบบจำลองทางความคิดหรือนวัตกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทักษะการใส่ใจในรายละเอียด คือ ความสามารถในการสังเกตการพิจารณาเพื่อหาจุดดี จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาของชิ้นงานหรือบุคคลใด ๆ ก็ตาม โดยทักษะการใส่ใจในรายละเอียดนี้จึงประกอบไปด้วย 2 มุมมอง ได้แก่

1.1 การใส่ใจในรายละเอียดของสถานการณ์และสิ่งต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องไม่ประเมินสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นทางออกที่ดีที่สุด จำเป็นต้องใส่ใจในรายละเอียด เพื่อจะทำให้รับทราบในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อนและทราบว่าสิ่งไหนขาดหายไปจากสถานการณ์ เป็นการมองสถานการณ์อย่างชัดเจนและลึกซึ้ง เริ่มต้นจากการสังเกตด้วยตาเปล่า ขั้นตอนต่อมาคือ การรับรู้รายละเอียดทั้งหมด และสุดท้ายจะทำให้สามารถเห็นรูปแบบใหม่ ๆ ในสถานการณ์นั้นได้ ขั้นตอนการใส่ใจในรายละเอียด เริ่มต้นโดยการเปิดใจ สุขุมเยือกเย็น และลำดับต่อมาอาจทำเป็นครั้งคราว และในที่สุดจะกลายเป็นความตั้งใจใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจสถานการณ์นั้น ๆ การพิจารณาความแตกต่างของมุมมองและปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มีแนวโน้มว่าเกิดจากการรับฟังมุมมองใหม่ ๆ

1.2 การใส่ใจในรายละเอียดของบุคคล โดยจำแนกลักษณะส่วนบุคคลเป็นกระบวนการ 2 ด้าน คือ 1) การเข้าถึงความรู้และประสบการณ์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดมุมมองและความท้าทายใหม่ ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะพิจารณาคูณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคลโดยพิจารณาได้จากงานอดิเรกหรืออาชีพเสริมของครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดส่วนบุคคล ความคิด รูปแบบ หรือวิถีชีวิตที่อาจจะสนับสนุนการทำงานได้ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาดันพบประสบการณ์การเป็นนักดนตรีของครูผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ครูท่านนี้มีความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร ประสานงานได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้ครูทำงานได้อย่างมั่นใจ และ 2) ความเข้าใจผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งในแบบฉบับของแต่ละบุคคล คือ ความสามารถที่จะเข้าถึงผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจว่าพวกเขาคือใคร มี

ความเป็นอยู่อย่างไร อะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพวกเขา ซึ่งความรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้จะนำไปสู่ความคิดใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมขององค์กร

2. ทักษะการจินตนาการและถ่ายทอดจินตนาการ คือ ความสามารถในการวาดภาพความฝัน ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต จากนั้นจึงนำภาพที่วาดฝันเหล่านั้นมาถ่ายทอดออกมาให้เป็นรูปธรรมหรือรูปภาพซึ่งก็คือการถ่ายทอดจินตนาการ สำหรับการบริหารสถานศึกษาแล้วสามารถทำได้โดยการถ่ายทอดผ่านทางวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจำเป็นต้องถ่ายทอดความคิดหรือจินตนาการนั้นออกมาให้ปรากฏเป็นภาพที่ชัดเจน ทั้งภาพในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสำหรับครูและบุคลากรต่าง ๆ

3. ทักษะการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เมื่อได้ภาพฝันที่เป็นเป้าหมายเดียวกันของทุกคนในสถานศึกษาแล้ว จากนั้นก็ต้องลงมือปฏิบัติด้วยความสนุกสนานอย่างมุ่งมั่นที่จะสร้างให้ประสบความสำเร็จ หรือการเล่นอย่างจริงจัง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองกับครูและบุคลากร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรกล้าคิด การแสดงออกอย่างมั่นใจในการดำเนินงาน และอาจจะได้ชิ้นงานที่กลายเป็นนวัตกรรมที่สำคัญของสถานศึกษาก็ได้

4. ทักษะการร่วมมือในการสืบค้น ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อที่ 1 ว่าแต่ละบุคคลมีความสามารถหรือมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน หากสามารถส่งเสริมให้แต่ละคนได้นำความสามารถมาใช้เพื่อร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา หรือการทำภาพฝันของสถานศึกษาให้เกิดขึ้นจริง ก็จะเป็นพลังสำคัญที่จะพัฒนานวัตกรรมในกาจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องใจเย็นพอที่จะเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรร่วมกันอภิปรายเพื่อหาคำตอบร่วมกัน โดยไม่คาดหวังว่าจะได้คำตอบทันทีทันใด

5. ทักษะการสร้างแบบจำลองทางความคิดหรือนวัตกรรม เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างการจินตนาการและการความจริงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการ ตั้งสมมติฐานในการทำงาน และพยายามออกแบบหรือจำลองความคิดหรือ (รง) นวัตกรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้วก็คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ เพื่อหาแนวทางการบริหารหรือวิธีการดำเนินการให้ออกมาเป็นภาพที่ชัดเจน แล้วใช้ความสามารถในการบริหารในการจัดองค์การ พัฒนาบุคลากร และบูรณาการเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สำหรับการคิดเชิงนวัตกรรมทั้ง 5 ที่นำเสนอมานั้น ไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาหรือครู ต้องอาศัยความสามารถในการคิดเชิงบวก คือ ไม่ด่วนตัดสินใจว่าคนที่มีความคิดไม่เหมือนตนนั้นเป็นความคิดที่ผิด และไม่เกิดประโยชน์ต่อการทำงานและสถานศึกษา ซึ่งก็คือการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างบุคคล และจะทำให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบปรองดองหรือความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน (collaborative)

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในยุคที่สภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมากมา โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ถึงแม้ว่าบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นดูจะเป็นสิ่งธรรมดาที่ผู้เรียนและครูรุ่นใหม่จะเป็นผู้ที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีความแตกต่างจากครูรุ่นเก่าและผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ คน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่พอแล้วสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน พวกเขายังต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Schrum and Levin, 2009) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) รวมทั้งการนำองค์การให้สามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลลัพธ์ของสถานศึกษา และในที่สุดองค์กรจะมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งก็คือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยจะนำเสนอรายละเอียดไว้ดังต่อไปนี้ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562)

3.1 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership)

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น Coeighon (2011) กล่าวว่า จะต้องมึลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดังนี้

- 3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยี
- 3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมั่นใจว่าครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้
- 3.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา
- 3.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะวัดและประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการและการบริหารการใช้เทคโนโลยีโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีนั้นจึงหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี และใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

จากความสำคัญของการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัลดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้กำหนดมาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (International Society for Technology in Education (ISTE), 2009) ว่าประกอบ ด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ (visionary leadership) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบูรณาการ เทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นเลิศและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (digital age learning culture) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างสรรคัลพลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร โดยจัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึง

3. การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (excellence in professional practice) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้กับผู้เรียน โดยการส่งเสริมส่งพลังอำนาจครูให้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ

4. การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (systematic improvement) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กร โดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (digital citizenship) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในประเด็นทางสังคม จริยธรรม และกฎหมายตลอดจนความรับผิดชอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล

3.2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership)

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่จะไปมีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำเทคโนโลยี ไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษาตลอดจนการนำนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

ผู้นำเชิงนวัตกรรม (innovative leadership) ดังที่มินนี่กริชากการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ อรอนงค์ โรจนวิวัฒน์บุญย์ (อรอนงค์ โรจนวิวัฒน์บุญย์, 2553) กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำที่ใช้พลังแห่งคุณลักษณะของตนเองในด้านสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท และลักษณะทางสังคมขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร

Weiss, David and Legrand (Weiss David and Legrand, 2011) กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (innovative intelligence) เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรมากขึ้นอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการรับรู้และใส่ใจรายละเอียดของเหตุการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง และเปิดใจรับแนวคิดใหม่กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอด เพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา หรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

โดยคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ (อรอนงค์ โรจนวิวัฒน์บุญย์, 2553)

1. ด้านบุคลิกภาพ (personality) ประกอบด้วย ความมีคุณธรรม (integrity) กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง (risk takers) มีจิตใจเปิดกว้างเป็นผู้ฟังที่ดี (opened minded) มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ (entrepreneurial instinct) ชอบความท้าทาย (challenge rule and past practices) และเชื่อในสัญชาตญาณ (intuition minded)

2. ด้านทักษะ (skills) ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (visionary and leading change) การถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ (alignment and execution) ความสามารถในการเรียนรู้ (capability to learn) สมรรถนะในการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (encourage innovation) ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) การสร้างความ

ไว้วางใจ (trusted influence) การขับเคลื่อนผลลัพธ์ (drive results and outcomes) และการแก้ไขปัญหา (problem solving)

3. ด้านบทบาทหน้าที่ (roles) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำความคิด (idea champion) เป็นแบบอย่างที่ดี (positive role model) การเป็นผู้นำทีมและการมีส่วนร่วม (team leader and participating) การสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ (creating learning organization) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) และการให้รางวัลแก่ความสำเร็จ (reward success)

4. ด้านทางสังคม (social characteristics) ประกอบด้วย การจูงใจผู้อื่น (motivating others) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (communication) การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (emotional intelligence) ความรับผิดชอบต่อสังคม (corporate social responsibility) การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ (network and connection)

จากแนวคิดเชิงนวัตกรรมนี้จะสังเกตได้ว่า นวัตกรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงวิธีคิด ให้เป็นการคิดเชิงนวัตกรรมและฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (innovative thinking skills) โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะการคิดในลักษณะนี้ด้วย ซึ่งกระบวนการคิดจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ทิศทางการบริหารจัดการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จังหวัดลำปาง พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงของโลก ยุคปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จึงได้มีการกำหนด ทิศทางการบริหารจัดการศึกษา ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1, 2562)

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 เป็นองค์กรที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

ค่านิยม

ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

อัตลักษณ์

บริการดี มีมนุษยสัมพันธ์

เอกลักษณ์

องค์กรดีมีคุณภาพ

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาและบูรณาการการจัดการศึกษา
4. ส่งเสริมสนับสนุน และน้อมนาแนวพระราชดำริสืบสานพระราชปณิธาน และพระบรมราโชบายด้านการศึกษา หรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

1. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย และได้สมดุล และนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และเสมอภาค
3. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีทักษะที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อน การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบูรณาการทางานเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจาย อำนาจและความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา
6. พื้นที่พิเศษได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมตามสภาพบริบทของพื้นที่

ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 6 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

1. ส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.1 น้อมนำแนวพระราชดำริสืบสานพระราชปณิธานของพระบรมราชาไชยาด้านการศึกษาหรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

1.2 ปูปลูกฝัง และเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคีสามานฉันท์สันติวิธี ต่อต้าน การทุจริต คอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.3 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ผ่านหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และความเป็นพลเมือง

2. ปูปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

2.2 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรค อุบัติเหตุ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ฯลฯ

3. พัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่พิเศษให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

3.1 โรงเรียนพื้นที่บนภูเขาสูงห่างไกลทุรกันดาร

3.2 โรงเรียนประชารัฐ (ดีใกล้บ้าน)

3.3 โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

3.4 โรงเรียนคุณธรรม

3.5 โรงเรียนมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ด้วยการปรับหลักสูตรการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม

1.1 ปรับปรุงหลักสูตรในระดับปฐมวัย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรตามความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียนชุมชนท้องถิ่น และสังคม

1.2 ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศคู่ค้า และภาษาอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา

1.3 พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลทุกระดับ ให้มีคุณภาพ และมาตรฐานนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

2. พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้

2.1 พัฒนาผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษาให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ตามช่วงวัย

2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

2.4 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน

2.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21

2.6 ปลุกฝังทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนระดับก่อนประถม ตามโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย

2.7 สนับสนุนการผลิตจัดหา และใช้สื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีนวัตกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ได้ ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเต็มศักยภาพ

2.8 ส่งเสริมการจัดหลักสูตรทักษะอาชีพควบคู่กับวิชาสามัญ เช่น ทวีติศึกษา หลักสูตรระยะสั้น

2.9 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ) ให้เต็มตามศักยภาพด้วยรูปแบบ ที่เหมาะสม

2.10 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง และเป็นธรรมชาติ

3. สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.1 ยกระดับการประเมินระดับนานาชาติตามโครงการ

3.2 ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ

3.3 ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

4. ส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา

4.1 ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาบริการจัดการศึกษา

4.2 ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผลโดยเน้นให้มีการวิจัยในชั้นเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

1.1 TEPE Online

1.2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

1.3 การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมปฏิบัติจริง (Active Learning)

2. พัฒนาระบบการบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินและการพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน

**ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้
อย่างมีคุณภาพ**

1. เพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

1.1 ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค

1.2 สร้างความเข้มแข็งของระบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าวเด็กไทยที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน

2.2 ส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง เช่น การพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต

1.1 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

1.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้การสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

1.1 พัฒนาระบบการวางแผน การนาแผนไปสู่การปฏิบัติ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการที่มีคุณภาพโดยยึดหลัก ธรรมมาภิบาล

1.2 พัฒนาระบบงบประมาณ และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้

1.4 สร้างความเข้มแข็ง และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่ เช่น โรงเรียนดีใกล้บ้าน โรงเรียนแม่เหล็ก โรงเรียนประชารัฐ โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนห้องเรียนกีฬา โรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนพื้นที่บนภูเขาสูง ห้างไกล ทูรกันดาร

1.5 ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

1.6 ยกย่องเชิดชูเกียรติของสถานศึกษา องค์กร บุคคลที่มีผลงานเชิงประจักษ์

2. สร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

2.1 ส่งเสริมการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้แผนที่เป็นฐาน (Area base Management) และรูปแบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ “CLUSTERS”

2.2 เขตพื้นที่การจัดเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำแผนบูรณาการจัดการศึกษาร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการภาค

2.3 สร้างความเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบเครือข่าย เช่น เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มโรงเรียน

2.4 ส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนด้วยพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.1 ส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการชุมชนสังคม และสาธารณชนให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำกับดูแลตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.2 ประสานสถาบันหรือหน่วยงานทางการศึกษาให้คัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้วยวิธีการที่หลากหลาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมิตตา สว่างทุกข์ (สุมิตตา สว่างทุกข์, 2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา คักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของ การ์ดเนอร์ด้านจิตแห่งการเคารพอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ จิตชำนาญการอยู่ในระดับมาก จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งจริยธรรม และจิตแห่งการสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ แตกต่างกัน 3) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 มีลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ด เนอร์ฯ ด้านจิตชำนาญการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการเคารพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ $p \leq .05$ ส่วนด้านจิตแห่งการสร้างสรรค์ และจิตแห่งคุณธรรมไม่แตกต่างกัน 4) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง 5) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่ฝึกประสบการณ์ในสถานที่ แตกต่างกัน มีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ ไม่แตกต่างกัน 5) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งการเคารพ แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ $p \leq .05$ ส่วนด้านจิตแห่งวิชาการไม่แตกต่างกัน

ธงชัย เจนโกศล (ธงชัย เจนโกศล, 2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้านการมีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญการในการบริหารสถานศึกษาด้านการมีจิตวิญญาณนักบริหารด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาด้านการมีความรู้ความสามารถในการบริหาร ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีจิตวิญญาณนักบริหารด้านการมีความรู้ความสามารถในการบริหาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญการในการบริหารสถานศึกษาและด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ผลปรากฏว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี มีจำนวนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี ส่วนในรายด้านพบว่า ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเป็นผู้นำทางการศึกษาด้านการมีความรู้ความสามารถในการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อทดสอบรายคู่ปรากฏว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี แตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี

ศศิตา เพลินจิต (ศศิตา เพลินจิต, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ รองลงมา คือ ด้านทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ และด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง

2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

วริศนันท์ เดชปานประสงค์ (วริศนันท์ เดชปานประสงค์, 2558) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 400 คน จากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ได้มาโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสำรวจพฤติกรรมบ่งชี้จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีจิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) ขั้นตอนการเรียนการสอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การลับสมอง ขั้นที่ 2 การจัดประสบการณ์ ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติและการพัฒนา และขั้นที่ 4 การสรุปสังเคราะห์ และ (4) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านความมีวินัยในตนเองทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดสังเคราะห์ ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกของพฤติกรรมด้านการเคารพและเข้าใจผู้อื่น การแสดงออกของพฤติกรรมด้านจริยธรรม หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน 4) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านและโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจรรยา ขาวสกุล (สุจรรยา ขาวสกุล, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น ต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถมองภาพขององค์กรได้อย่างทะลุปรุโปร่งและชัดเจน มีทักษะและ

บทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถกำหนดประเด็นศึกษาที่สำคัญ 3 ด้านหลักได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจะต้องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สามารถบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในกระบวนการขององค์กร มีภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นผู้นำด้าน ICT สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา 2) ภาวะผู้นำดิจิทัล การสร้างศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำในด้านดิจิทัล (Digital Leadership) และที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำในการผลักดันและบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องรู้จักคิด วิเคราะห์แก้ปัญหา และมีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นระบบธรรมาภิบาล มีความชอบธรรมในการบริหารการพัฒนาองค์กร ทรัพยากรมนุษย์ ตัดสินใจด้วยนโยบายสาธารณะ ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ แก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุกัญญา รอดระกำ (สุกัญญา รอดระกำ, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับบุคลากรในองค์กร และพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมใหม่คำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนเป็นหลัก

พระราชวุธ ปัญญาวิชโร (พระราชวุธ ปัญญาวิชโร, 2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และด้านการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลัก สัปบุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดย ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางในการ พัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ 1.1) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถาน ศึกษาที่มีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ กับสถานศึกษาอื่น 1.2) ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ กับการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย 1.3) ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอน ใช้สื่อสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ในบทเรียน เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.4) ผู้บริหารควรสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นสากล

มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา (มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, 2561) แนวทางการบริหารโรงเรียน ขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาทสู่ความเป็นเลิศมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ บริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน 2) แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาด เล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท ประกอบ ไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 2.1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับการใช้ งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2.2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความ สามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 2.3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนา บุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้

รัฐพรทิ พิพัฒน์ธนวนศ์ (รัฐพรทิ พิพัฒน์ธนวนศ์, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา ปัญญามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ ผู้วิจัยนำแนวคิดจิต 5 ลักษณะซึ่งการ์ดเนอร์แบ่งเป็นจิตที่ เกี่ยวข้องกับการรู้คิด 3 ลักษณะ คือ จิตชำนาญการ จิตสังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ และจิตอีก สองลักษณะที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ คือ จิตรู้เคารพ จิตรู้จริยธรรม (Gardner, 2006) ผู้วิจัย นำทฤษฎีปัญญามาสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับจิต 5 ลักษณะได้ผลการวิจัย พบว่า ทฤษฎีปัญญา สามารถนำมาพัฒนาในกรอบของจิตชำนาญการและจิตเคารพเพื่อพัฒนาความชำนาญใน

ศาสตร์ต่าง ๆ และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยนำพุทธธรรม 7 ขั้นตอนมาพัฒนาพหุปัญญา กลุ่มทักษะการเรียนรู้ 6 ด้านให้เกิดความชำนาญการ และนำพหุปัญญาที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ และการดำเนินชีวิต 4 ด้านมาบูรณาการกับหลักธรรมเพื่อสร้างจิตเคารพ โดยเริ่มจากการสร้างสัมมาทิฐิให้มีความเห็นที่ถูกต้อง มีความเคารพในพระรัตนตรัยและศึกษาพระธรรมอย่างต่อเนื่องสามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งด้วยโยนิโสมนสิการ หมั่นเจริญสติตามหลักธรรมอนุสติ 10 และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เมื่อปฏิบัติดังนี้จะสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้จะมีหลักธรรมอินทรีย์ 5 เป็นตัวชี้วัดและสร้างความสมดุลให้การพัฒนาปัญญาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องความชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ พร้อมด้วยคุณธรรมจะทำให้บุคคลสามารถสังเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

ทินกร บัวชู (ทินกร บัวชู, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ความเข้าใจในความรู้ และทักษะความสามารถของคนในองค์กร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษาทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ทั้งในเรื่องความคิดความเป็นผู้นำและพฤติกรรมสามารถสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยดิจิทัล โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรดิจิทัลในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

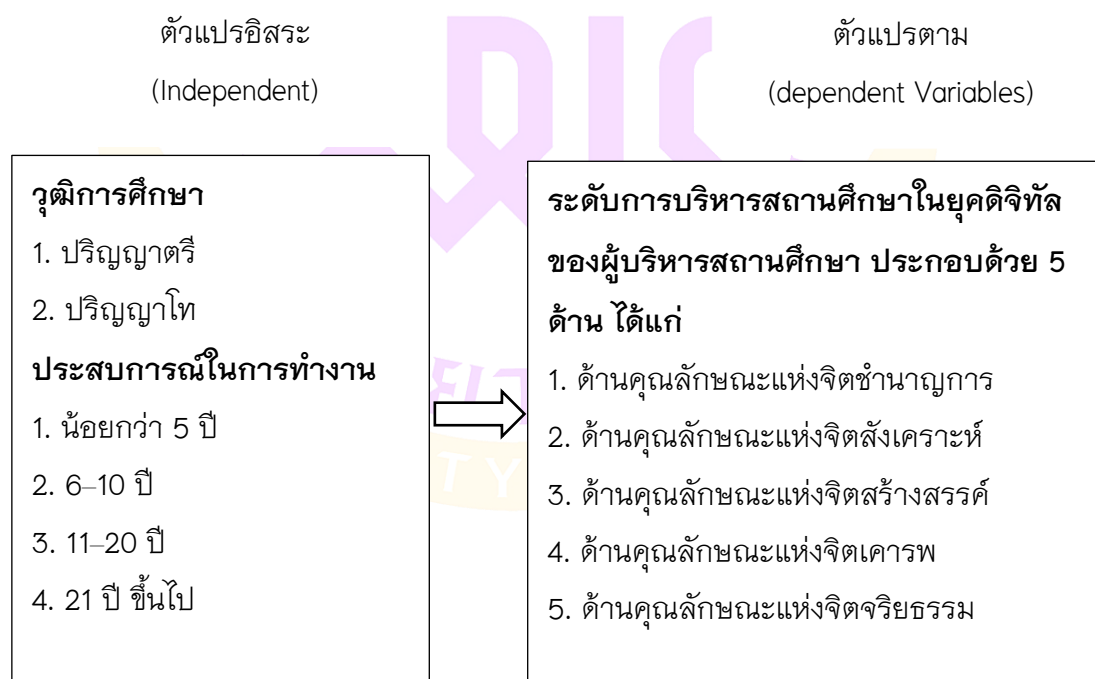
จิรพล สังข์โพธิ์ (จิรพล สังข์โพธิ์, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารองค์การยุคดิจิทัล กรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นผู้นำยุคดิจิทัล คือ 1) มิตวิสัยทัศน์ (Vision) 2) มิตการ สื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational communication) 3) มิตกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) 4) มิตภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) 5) มิตการให้ความสำคัญแก่พนักงาน (Personal recognition) โดย จากการศึกษาทาให้พบกับมิติเพิ่มเติมคือ การบริหารคนในองค์กรที่ต่างยุคสมัย ผลจากการวิจัยสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางของผู้บริหารองค์กรในยุคดิจิทัลให้กับองค์กรไอทีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ไอทีหรือองค์กรที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้

ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร และพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมใหม่ คำนี้ถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ของโรงเรียนเป็นหลัก และมีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นระบบธรรมาภิบาล มีความชอบธรรมในการบริหารการพัฒนางานองค์กร ทรัพยากรมนุษย์ ตัดสินใจด้วยนโยบายสาธารณะ ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ แก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภองาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีคุณลักษณะความสำคัญการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 5 ด้านตามแนวคิดของ Gardner (Gardner, 2006) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) 2) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) 3) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) 4) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) และ 5) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) ดังนี้

ภาพ 2 สรุปกรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภอจางจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 154 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive)

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่าง จำแนกแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหารสถานศึกษา	หัวหน้า 8 กลุ่มสาระ
แม่แก่นวิทยา	1	8
แม่ฮ่างวิทยา	1	8
บ้านสบพลึง	1	8
บ้านข่อยมิตรภาพ	1	6
บ้านใหม่	1	5

ตาราง 1 (ต่อ)

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหารสถานศึกษา	หัวหน้า 8 กลุ่มสาระ
ผาแดงวิทยา	1	6
แม่เงาใต้	1	3
บ้านหวด	1	5
ไทยรัฐวิทยา 85	1	8
ชุมชนบ้านแหง	1	8
บ้านบ่อห้อย	1	8
บ้านอ้อน	1	8
บ้านห้วยอุ่ม	1	7
บ้านแม่แก้ว	1	2
บ่อสีเหล็กวิทยามหาวิทยาลัย	1	7
บ้านแม่ตึบ	1	8
บ้านทุ่ง	1	7
บ้านหลวงใต้	1	8
บ้านหลวงเหนือวิทิตานุกูล	1	6
อนุบาลงาว(ภาณุนิยม)	1	8
รวม	20	134

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1, 2563

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1 จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สอบถาม ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ จำนวน 12 ข้อ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ จำนวน 12 ข้อ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ จำนวน 9 ข้อ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ จำนวน 11 ข้อ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม จำนวน 6 ข้อ

2. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทความและรายงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างเครื่องมือ โดยยึดกรอบแนวคิดคุณลักษณะของบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดของ Gardner (Gardner, 2006) คือ คุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) 2) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) 3) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) 4) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) และ 5) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามที่กำหนดไว้

2.4 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษา ให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดังนี้

2.5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการศึกษาวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสถิติและการวิจัย

2.5.2 นายอัศวเดช สารบรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 85 (หัวยทาก) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา

2.5.3 นางสาวอัญชลี โทกุล ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ และการบริหาร การศึกษา

2.6 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้ว คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50–1.00 จำนวน 50 ข้อ ไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุง ข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

2.7 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจริงที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มกลุ่ม 8 กลุ่มสาระ กลุ่มเครือข่ายอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 30 คน

2.9 นำผลการทดลองมาหาค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ความเชื่อมั่น 0.967

2.10 จัดทำเครื่องมือที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ในการขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 ฉบับ ด้วยตัวเอง

1.3 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามมาได้ทั้งหมด จำนวน 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

1.4 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
 - 1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม
 - 1.3 กำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
 - 1.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนน จากแบบสอบถาม 3 ตอน ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับระดับน้อยที่สุด

และใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาประเมิน แปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย และการแปลความหมาย (เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง, 2555 หน้า 276) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ในระดับน้อยที่สุด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถาม
และวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC)

2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ
แบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
(Cronbach)

2.3 สถิติพื้นฐาน

2.3.1 ค่าความถี่ (Frequency Distributions)

2.3.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

2.4 เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวม
และในแต่ละด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการทดสอบ (t-test)
และ (F-test) โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทำการทดสอบ
รายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้ให้ข้อมูลเป็น โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการทดสอบ (t-test) และ (F-test) โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	101	65.58
ปริญญาโท	53	34.42
รวม	154	100.00

จากตาราง 2 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 154 คน จำแนกตามลักษณะที่ศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 65.58 รองลงมา คือ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 34.42

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	38	24.68
5-10 ปี	60	38.96
11-20 ปี	31	20.13
21 ปี ขึ้นไป	25	16.23
รวม	154	100.00

จากตาราง 3 จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 38.96 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.68 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.13 และน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาอำเภอวารังจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ลำปาง เขต 1

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวารังจังหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)	4.00	0.40	มาก
2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)	4.03	0.38	มาก
3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)	4.02	0.44	มาก
4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	4.14	0.43	มาก
5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)	4.30	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	4.10	0.33	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวารังจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ลำปาง เขต 1 โดยภาพรวม มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาราย
ด้านพบว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical
mind) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะแห่งจิต
เคารพ (respectful mind) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ
(disciplined mind) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสำนึก (disciplined mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสำนึก (disciplined mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านสามารถมองภาพรวมและประยุกต์ความรู้ในการแก้ปัญหาที่ผ่าน ๆ มาได้	3.91	0.63	มาก
2. ท่านมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ	3.98	0.66	มาก
3. ท่านสามารถบอกแหล่งและวิธีการแสวงหาข้อมูลอย่างหลากหลาย	4.05	0.69	มาก
4. ท่านมองการบริหารงานทั้งระบบ และทำการบริหารงานตามขั้นตอนเสมอ	4.02	0.72	มาก
5. ท่านจะกำหนดขั้นตอนและวางแผนการปฏิบัติงานเสมอ	3.98	0.73	มาก
6. ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย โดยการซักถามผู้รู้หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	4.16	0.71	มาก
7. ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ	3.88	0.63	มาก
8. ท่านสามารถบอกเหตุผลของความคิดและการกระทำของท่านได้	4.01	0.70	มาก
9. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการบริหารการศึกษา	3.94	0.75	มาก
10. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	4.07	0.70	มาก
11. ท่านเลือกใช้เทคนิคและการปฏิบัติการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ	3.97	0.67	มาก
12. ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และวางแผนในการบริหารการศึกษาได้	4.07	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.00	0.40	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสำนึก (disciplined mind) ในภาพรวมมีคุณลักษณะ

แห่งจิตชำนาญการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย โดยการซักถามผู้รู้ หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา ได้แก่ ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ และ ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และวางแผนในการบริหารการศึกษาได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$)

**ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวารังจังหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)**

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
13. ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็นข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเสมอ	4.13	0.62	มาก
14. ท่านอธิบายเนื้อหาความรู้และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการฟังได้อย่างเข้าใจ	3.99	0.61	มาก
15. ท่านสามารถเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ก่อให้เกิดโทษได้	3.99	0.67	มาก
16. ท่านเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้	3.97	0.66	มาก
17. ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกเข้าใจความคิดและเหตุผลที่ท่านอภิปราย	3.99	0.67	มาก
18. ท่านเป็นที่ปรึกษาทางการบริหารการศึกษา และให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้	4.05	0.66	มาก
19. ท่านสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ตหรือ ตำรา ได้	4.08	0.66	มาก
20. ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง	4.10	0.67	มาก
21. ท่านพูดให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามคำแนะนำได้	3.98	0.68	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
22. ท่านแยกแยะข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์กับความคิดเห็นของบุคคลได้	4.05	0.63	มาก
23. ท่านเชื่อมโยงข้อมูลของผู้รับบริการแล้ววิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการบริหารการศึกษาได้	4.04	0.71	มาก
24. ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.08	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.03	0.38	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็นข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา ได้แก่ ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
25. ท่านแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่างจากผู้อื่นได้	4.10	0.66	มาก
26. ท่านคิดและทำในสิ่งแปลกใหม่ เช่น นวัตกรรมทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้	4.02	0.73	มาก
27. ท่านชอบดูแลผู้รับบริการที่มีภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทายความสามารถ	4.03	0.66	มาก
28. ท่านมักคิดสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานบริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ	4.03	0.68	มาก
29. ท่านศึกษาหาความรู้ในการบริหารการศึกษาและความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้พัฒนางานที่รับผิดชอบ	4.00	0.66	มาก
30. ท่านใช้ความรู้ในศาสตร์ของการศึกษาและสาขาอื่นมาสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้	4.01	0.71	มาก
31. ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ได้ผลดี	4.06	0.64	มาก
32. ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ	3.90	0.68	มาก
33. ท่านชอบตั้งคำถามและพยายามค้นหาคำตอบอยู่เสมอ	4.05	0.69	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.44	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านแสดงความ

คิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่างจากผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา ได้แก่ ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ได้ผลดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)

**ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)**

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
34. ท่านยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ	4.26	0.65	มาก
35. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.07	0.74	มาก
36. ท่านให้การบริการแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน	4.23	0.67	มาก
37. ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	4.31	0.64	มาก
38. ท่านยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม	4.11	0.73	มาก
39. ท่านสามารถกระตุ้นและจูงใจให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามในสิ่ง ที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเอง	4.08	0.70	มาก
40. ท่านเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ ผู้รับบริการ	4.12	0.70	มาก
41. ท่านมักเป็นที่ปรึกษาเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวของเพื่อน ๆ	4.09	0.69	มาก
42. ท่านสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่ม ได้	3.98	0.69	มาก
43. ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ และโต้แย้งด้วยเหตุผลเมื่อเกิด ปัญหากับเพื่อนร่วมงานได้	4.20	0.66	มาก
44. ท่านสามารถรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวท่านจากผู้อื่นได้	4.12	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.14	0.43	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะจิตเคารพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมา ได้แก่ ท่านยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่มได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร
สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมืองลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)	n = 154		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
45. ท่านปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา	4.24	0.66	มาก
46. ท่านปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ	4.31	0.66	มาก
47. ท่านปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ	4.27	0.69	มาก
48. ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน	4.25	0.72	มาก
49. ท่านดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ	4.24	0.73	มาก
50. ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคาราวะ	4.47	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.46	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมืองลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านประพฤติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคาราวะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา ได้แก่ ทานปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ทานปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา และทานดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอางว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอางว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม

ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต ชำนาญการ (disciplined mind)	4.03	0.42	3.96	0.38	0.98	0.33
2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สังเคราะห์ (synthesizing mind)	4.08	0.38	3.95	0.36	2.07*	0.04
3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สร้างสรรค์ (creative mind)	4.08	0.45	3.92	0.40	2.10*	0.04
4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	4.15	0.41	4.12	0.47	0.46	0.65
5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต จริยธรรม (ethical mind)	4.27	0.43	4.36	0.51	-1.15	0.25
เฉลี่ยรวม	4.12	0.32	4.06	0.36	1.05	0.29

หมายเหตุ: * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอางว

จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิ การศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) และด้านคุณลักษณะแห่งจิต สร้างสรรค์ (creative mind) มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้าน คุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)

ด้านคุณลักษณะแห่ง จิตชำนาญการ (disciplined mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ท่านสามารถมองภาพรวมและ ประยุกต์ความรู้ในการแก้ปัญหาที่ ผ่าน ๆ มาได้	3.94	0.65	3.85	0.60	0.86	0.39
2. ท่านมีการค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ	4.03	0.64	3.89	0.70	1.28	0.20
3. ท่านสามารถบอกแหล่งและ วิธีการแสวงหาข้อมูลอย่าง หลากหลาย	4.12	0.67	3.92	0.73	1.66	0.10
4. ท่านมองการบริหารงานทั้งระบบ และทำการบริหารงานตามขั้นตอน เสมอ	4.01	0.79	4.04	0.55	-0.23	0.82
5. ท่านจะกำหนดขั้นตอนและวาง แผนการปฏิบัติงานเสมอ	3.97	0.74	4.00	0.71	-0.24	0.81
6. ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่ สงสัย โดยการซักถามผู้รู้ หรือจาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ	4.17	0.74	4.13	0.65	0.30	0.76
7. ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตาม หลักการเสมอ	3.89	0.66	3.85	0.57	0.39	0.70
8. ท่านสามารถบอกเหตุผลของ ความคิดและการกระทำของท่านได้	4.04	0.72	3.94	0.66	0.81	0.42

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่ง จิตชำนาญการ (disciplined mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	9. ท่านมีความรู้ความเข้าใจใน ศาสตร์ของการบริหารการศึกษา	3.97	0.82	3.87		
10. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะ หน้าได้	4.11	.71	4.00	.68	.920	0.36
11. ท่านเลือกใช้เทคนิคและการ ปฏิบัติการบริหารงานได้อย่าง เหมาะสมกับผู้รับบริการ	3.97	.73	3.96	.55	0.07	0.94
12. ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับ ความสำคัญ และวางแผนในการ บริหารการศึกษาได้	4.09	.65	4.04	.65	0.47	0.64
เฉลี่ยรวม	4.03	0.71	3.96	0.64	0.59	0.55

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สังเคราะห์ (synthesizing mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	13. ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็น ข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ ฟังมาเสมอ	4.20	0.65	4.00		

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สังเคราะห์ (synthesizing mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	14. ท่านอธิบายเนื้อหาความรู้และ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการ ฟังได้อย่างเข้าใจ	4.04	0.66	3.89		
15. ท่านสามารถเลือกรับข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ เกิดโทษได้	3.98	0.66	4.02	0.69	-0.34	0.74
16. ท่านเรียบเรียงความคิดและ นำเสนอในรูปของรายงานได้	4.02	0.71	3.87	0.56	1.36	0.18
17. ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิก เข้าใจความคิดและเหตุผลที่ท่าน อภิปราย	4.10	0.69	3.77	0.58	2.95*	0.00
18. ท่านเป็นที่ปรึกษาทางการ บริหารการศึกษา และให้คำแนะนำ แก่เพื่อนร่วมงานได้	4.07	0.70	4.00	0.59	.62	0.54
19. ท่านสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ ตำรา ได้	4.11	0.66	4.02	0.66	.80	0.42
20. ท่านพูดให้ผู้รับบริการปฏิบัติ ตามคำแนะนำได้	4.17	0.65	3.98	0.69	1.66	0.10
21. ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง	4.01	0.70	3.92	0.65	0.74	0.46
22. ท่านแยกแยะข้อเท็จจริงเชิง ประจักษ์กับความคิดเห็นของบุคคล ได้	4.07	0.65	4.00	0.59	0.65	0.52
23. ท่านเชื่อมโยงข้อมูลของ ผู้รับบริการแล้วมาวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการบริหารการศึกษา ได้	4.08	0.74	3.96	0.65	0.97	0.34

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สังเคราะห์ (synthesizing mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	14. ท่านอธิบายเนื้อหาความรู้และ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการ ฟังได้อย่างเข้าใจ	4.04	0.66	3.89		
24. ท่านสามารถจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาทาง การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.14	0.66	3.96	0.59	1.63	0.11
เฉลี่ยรวม	4.08	0.68	3.95	0.61	1.20	0.30

หมายเหตุ: *มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อ 17 ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกเข้าใจความคิดและเหตุผลที่ท่านอภิปราย มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สร้างสรรค์ (creative mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	25. ท่านแสดงความคิดเห็น หรือ มุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่ แตกต่างจากผู้อื่นได้	4.22	0.70	3.89		

ตาราง 13 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สร้างสรรค์ (creative mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	26. ท่านคิดและทำในสิ่งแปลกใหม่ เช่น นวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวมได้	4.05	0.75	3.96		
27. ท่านชอบดูแลผู้รับบริการที่มี ภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทาย ความสามารถ	4.14	0.68	3.83	0.58	2.81*	0.01
28. ท่านมักคิดสิ่งใหม่ ๆ ในการ ปฏิบัติงานบริหารเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ	4.04	0.71	4.00	0.62	0.34	0.73
29. ท่านศึกษาหาความรู้ในการ บริหารการศึกษาและความรู้ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้พัฒนางานที่ รับผิดชอบ	4.00	0.68	4.00	0.62	0.00	1.00
30. ท่านใช้ความรู้ในศาสตร์ของ การศึกษาและสาขาอื่นมาสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษาได้	4.00	0.72	4.02	0.69	-0.16	0.88
31. ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำ และหาแนวทางใหม่ในการ แก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ ได้ผลดี	4.11	0.66	3.98	0.60	1.17	0.24
32. ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือ คิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็น ประจำ	4.02	.68	3.68	.64	3.01*	0.00
33. ท่านชอบตั้งคำถามและ พยายามค้นหาคำตอบอยู่เสมอ	4.11	.73	3.94	.57	1.43	0.15
เฉลี่ยรวม	4.08	0.70	3.92	0.61	1.37	0.39

หมายเหตุ: *มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อ 32 ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ตาราง 14 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
34. ท่านยอมรับความแตกต่างของ ผู้รับบริการ	4.31	0.66	4.17	0.61	1.26	0.21
35. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น	4.09	0.75	4.04	0.73	0.41	0.68
36. ท่านให้การบริการแก่ ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน	4.23	0.65	4.25	0.70	-0.16	0.88
37. ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข	4.31	0.63	4.30	0.67	0.05	0.96
38. ท่านยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม	4.13	0.73	4.08	0.73	0.43	0.67
39. ท่านสามารถกระตุ้นและจูงใจ ให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี มี ประโยชน์ต่อตนเอง	4.10	0.69	4.04	0.73	0.51	0.61
40. ท่านเคารพในคุณค่าและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ ผู้รับบริการ	4.09	0.66	4.17	0.75	-0.68	0.50
41. ท่านมักเป็นที่ปรึกษาเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวของเพื่อน ๆ	4.10	0.71	4.08	0.65	0.20	0.84

ตาราง 14 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	42. ท่านสามารถจัดการปัญหา ความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่มได้	3.98	0.71	3.98		
43. ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ และได้แย้งด้วยเหตุผลเมื่อเกิด ปัญหากับเพื่อนร่วมงานได้	4.23	0.66	4.15	0.66	0.68	0.49
44. ท่านสามารถรับฟังคำวิจารณ์ เกี่ยวกับตัวท่านจากผู้อื่นได้	4.14	0.66	4.08	0.70	0.55	0.58
เฉลี่ยรวม	4.16	0.68	4.12	0.69	0.29	0.67

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต จริยธรรม (ethical mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	45. ท่านปฏิบัติงานด้วยความ เมตตากรุณา	4.24	0.67	4.25		
46. ท่านปฏิบัติการบริหารงานโดย คำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้า ผู้รับบริการไม่ต้องการ	4.25	0.68	4.42	0.60	-1.50	0.13

ตาราง 15 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะแห่งจิต จริยธรรม (ethical mind)	ปริญญาตรี (n = 101)		ปริญญาโท (n = 53)		t	Sig (2- tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	47. ท่านปฏิบัติงานโดยยึดมั่นใน จรรยาบรรณของวิชาชีพ	4.25	0.67	4.32		
48. ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ของตน	4.23	0.69	4.30	0.77	-0.61	0.54
49. ท่านดูแลผู้รับบริการ โดย คำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ	4.22	0.73	4.28	0.74	-0.52	0.60
50. ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การ แต่งกาย การมีสัมมาคาราวะ	4.42	0.59	4.57	0.54	-1.55	0.12
เฉลี่ยรวม	4.27	0.67	4.36	0.67	-0.81	0.48

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกข้อ

ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร

สถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตาม
ประสบการณ์การทำงาน (F- test)

คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต ชำนาญการ (disciplined mind)	ระหว่างกลุ่ม	1.23	3	0.41	2.54	0.059
	ภายในกลุ่ม	24.23	150	0.16		
	รวม	25.46	153			

ตาราง 16 (ต่อ)

คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สังเคราะห์ (synthesizing mind)	ระหว่างกลุ่ม	1.58	3	0.53	3.85*	0.011
	ภายในกลุ่ม	20.45	150	0.14		
	รวม	22.03	153			
3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต สร้างสรรค์ (creative mind)	ระหว่างกลุ่ม	2.79	3	0.93	5.30*	0.002
	ภายในกลุ่ม	26.29	150	0.18		
	รวม	29.08	153			
4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต เคารพ (respectful mind)	ระหว่างกลุ่ม	.45	3	0.15	0.79	0.504
	ภายในกลุ่ม	28.35	150	0.19		
	รวม	28.79	153			
5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิต จริยธรรม (ethical mind)	ระหว่างกลุ่ม	2.43	3	0.81	4.04*	0.008
	ภายในกลุ่ม	30.08	150	0.20		
	รวม	32.51	153			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.74	3	0.25	2.28	0.082
	ภายในกลุ่ม	16.24	150	0.11		
	รวม	16.98	153			

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวัง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน 3 ด้าน และความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 2 ด้าน ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ของระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวัง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ที่แตกต่างกันโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe') รายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัด
ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนก
ตามประสบการณ์การทำงาน ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล			
		น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-20 ปี	21 ปี ขึ้นไป
		3.89	4.12	4.12	3.96
น้อยกว่า 5 ปี	3.89	-	.2299*	.2301*	.0752
5-10 ปี	4.12	-	-	.0002	-.1547
11-20 ปี	4.12	-	-	-	-.1549
21 ปี ขึ้นไป	3.96	-	-	-	-

จากตาราง 17 แสดงว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ของคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน
พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ
ประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี
กับประสบการณ์ทำงาน 11 - 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 18 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัด
ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนก
ตามประสบการณ์การทำงาน ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล			
		น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-20 ปี	21 ปี ขึ้นไป
		3.89	4.12	4.12	3.96
น้อยกว่า 5 ปี	3.87	-	.2368	.3014*	-.0254
5-10 ปี	4.11	-	-	.0645	-.2622
11-20 ปี	4.18	-	-	-	-.3267*
21 ปี ขึ้นไป	3.85	-	-	-	-

จากตาราง 18 แสดงว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ของคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน
พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ
ประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วน
คู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 19 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของระดับคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัด
ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนก
ตามประสบการณ์การทำงาน ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{x}	ระดับคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล			
		น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-20 ปี	21 ปี ขึ้นไป
		3.89	4.12	4.12	3.96
น้อยกว่า 5 ปี	4.24	-	-.0135	.0276	.3388*
5-10 ปี	4.23	-	-	.0410	.3522*
11-20 ปี	4.27	-	-	-	.3112
21 ปี ขึ้นไป	4.58	-	-	-	-

จากตาราง 19 แสดงว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ของคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน
พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ
ประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี
กับประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
อำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้วิจัย
ได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง
เขต 1 โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative
mind) ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) และ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม
(ethical mind) จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางหวัดลำปาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีคุณลักษณะอยู่
ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะ
แห่งจิตจิตเคารพ อยู่ในระดับมาก ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ด้าน
คุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก และด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ
มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แผลผลได้ดังนี้

- 1.1 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ
อยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ อยู่ใน
ระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย โดย
การซักถามผู้รู้ หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านสามารถแก้ไข

ปัญหาเฉพาะหน้าได้ และ ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และวางแผนในการบริหารการศึกษาได้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็นข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเสมอ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากและเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่างจากผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ได้ผลดี อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ อยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะจิตเคารพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่มได้ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม ในภาพรวมมีคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม อยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา

และท่านดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ดังนี้

2.1 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา เปรียบเทียบทุกด้านคือ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 จากผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จากนั้นนำไปเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ความคิดเห็นแตกต่างกับประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภองาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้วิจัย มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 จากการศึกษาด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระ มีความสามารถในการเรียนรู้ อย่างชัดเจนในเนื้อหา สาระ หลักการ และองค์ความรู้ ในแต่ละสาขาวิชา แสดงออกให้เห็นถึงการมีความรอบรู้ในการบริหารงาน ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ความสามารถในการประยุกต์ใช้ การทำงานอย่างสม่ำเสมอ การมีวินัยในตนเอง การติดต่อสื่อสาร การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ สำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) กล่าวว่าจิตชำนาญการเป็นเสมือนรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ซึ่งความเชี่ยวชาญในการคิดเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา โดยการรู้อย่างลึกซึ้ง และถ่องแท้ในสาระวิชาปรัชญา หลักการ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และสามารถนำแก่นเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือการดำรงชีวิตประจำวันได้ คือ ลักษณะของจิตชำนาญการนั่นเอง

1.2 จากการศึกษาด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระมีความสามารถในการคัดกรอง ตัดสินใจได้ว่าข้อมูลไหนเป็นข้อมูลสำคัญ ข้อมูลไหนไม่สำคัญ สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมา รวมกันเพื่อจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศที่ตนเองเข้าใจได้ง่ายจากนั้นก็จะต้องสามารถสื่อสาร สารสนเทศเหล่านั้นให้กับผู้อื่นเข้าใจด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งการที่จะทำให้เกิดกระบวนการ ดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีจิตรู้สังเคราะห์จิตสังเคราะห์เป็นทักษะที่ล้ำลึกกว่าการวิเคราะห์ เนื่องจาก เป็นการนำสิ่งต่าง ๆ ที่เราวิเคราะห์หรือทำการแยกแยะเพื่อทำการศึกษากลับมารวมเข้าด้วยกัน ในเชิงจินตนาการ เพื่อมุ่งสู่ความเข้าใจในภาพรวมและเกิดองค์ความรู้ เกิดมุมมองอย่างทะลุ ปรุโปร่ง เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ได้เหนือระดับการวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ Gardner (Gardner, 2006) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจิตสังเคราะห์ว่ามีมากมาย ช่วยให้สามารถ ทำความเข้าใจกับข้อมูลจำนวนมากอย่างรวดเร็วและไม่หลงทิศทาง เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดหรือ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ต้องเริ่มจากศูนย์หรือลองผิดลองถูกตั้งแต่ ช่วงเริ่มต้น ความสามารถในการสังเคราะห์นั้นวันยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยแนวโน้ม ที่คนในปัจจุบันต้องเผชิญกับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคูณขึ้นอยู่ทุกวัน ในการใช้จิตสังเคราะห์จะต้องมี วิธีการในการคัดเลือกพิจารณาหรือตัดสินว่าข้อมูลไหนที่สำคัญและควรให้ความสนใจจะมี วิธีการประเมินข้อมูลเหล่านั้นอย่างไร

1.3 จากการศึกษาด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระ มีความรู้ความสามารถอย่าง ลึกซึ้งในการบริหารการศึกษา สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการแสวงหาความจริง ด้วยตนเอง และเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองเชื่อมั่นในตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้ สอดคล้อง กับแนวคิดของจิตชำนาญการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การผลิตความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ การหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ Gardner (Gardner, 2006) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ผู้บริหารที่เป็นผู้ที่มีความคิด สร้างสรรค์สามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้นั้นจะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระวิชาที่ เกี่ยวข้องก่อน จากนั้นก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ดีด้วย ทั้งนี้ชิ้นงานหรือ บุคคลใดที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นการคิดที่นอกเหนือจากสิ่งที่รู้มาแล้ว ซึ่งเป็นการ คิดนอกกรอบ

1.4 จากการศึกษาด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายชื่อ พบว่า มีคุณลักษณะจิตเคารพ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระได้แสดงความเคารพทั้งทางกาย วาจา ใจ ทำให้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ ซึ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การมีจิตเคารพต่อผู้อื่นจะทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะทำให้เกิดพลังมหาศาลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับ ประยุทธ์ ปยุตโต (ประยุทธ์ ปยุตโต (พระพรหมคุณาภรณ์), 2550) ได้ให้ความหมายของความเคารพ คือ การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ การตระหนักในความดีอันมีอยู่ในตัวคนอื่น และในสิ่งอื่นแล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นด้วยความจริงใจ การแสดงความเคารพเป็นมารยาททางสังคมที่มีความแตกต่างในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยถือว่า การวบรวม คือ การรู้จักเคารพบุคคลหรือสิ่งที่ควรเคารพนั้น เป็นวัฒนธรรมไทย อย่างหนึ่ง ซึ่งต้องแสดงออกพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ

1.5 จากการศึกษาด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ดูแลผู้รับบริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะที่เป็นความดีงาม และความจริงที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารสถานศึกษา และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสภาพจิตที่เป็นกุศล จิตจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จะทำให้เป็นที่เคารพยกย่องนับถือแก่ผู้ร่วมงาน หรือบารมีที่เกิดจากการสะสมคุณงามความดี ซึ่งจะทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินได้ด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความรู้สึกมั่นคงในอาชีพการงาน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว การแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกให้เห็นถึง การปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ดูแลผู้รับบริการโดยยึดความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรม

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ดังนี้

2.1 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ในข้อคำถาม ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกเข้าใจความคิดและเหตุผลที่ท่านอภิปราย มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ในข้อคำถาม ผู้บริหารสถานศึกษาชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ แสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่างจากผู้อื่น การดูแลผู้รับบริการที่มีภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทายความสามารถ พบว่าในวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าในระดับปริญญาโท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 Gen-Y จะเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล มีความเป็นสากล เปิดรับวัฒนธรรมแบบ Teen Pop ลักษณะพฤติกรรมของคน Gen-Y มักต้องการความชัดเจนในการทำงาน เช่น ต้องชัดเจนว่าสิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร? คาดหวังที่จะมีเงินเดือนสูง ๆ คาดหวังค่าชม จึงไม่น่าแปลกใจที่คนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ชอบงานด้านไอที ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทำสิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถทำอะไรหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน เรียกได้ว่าสามารถใช้เครื่องมือเครื่องไม้ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว อย่างที่เราอาจจะเคยเห็นภาพคนยุคใหม่ที่นั่งเล่นสมาร์ตโฟน ไอแพด คุยโทรศัพท์ ไปพร้อม ๆ กับทำกิจกรรมอื่น ๆ อย่างการเดิน การทำงานหรือกินข้าวได้ ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Gen-X มีอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไป พฤติกรรมและลักษณะนิสัยของคนกลุ่มนี้ที่เด่นชัด คือ ชอบอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ มีแนวคิดสร้างความสมดุลในเรื่องงานและครอบครัว คือ ทำงานตามหน้าที่ไม่บ้างาน ไม่ทุ่มเท ทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดเปิดกว้าง สร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม หลายคนใน Gen-X มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคม ไม่ได้เชื่อเรื่องศาสนา และไม่ยึดขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งยังเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป เช่น มองว่าการอยู่ก่อนแต่ง การหย่าร้างก็เป็นเรื่องปกติ เช่นเดียวกับเรื่องเพศที่ 3 ซึ่งต่างจากกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มองเรื่องพวกนี้เป็นเรื่องผิดจารีตประเพณี (สุทธิเกียรติ

จิราธิวัฒน์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ สุमितตา สว่างทุกข์ (สุमितตา สว่างทุกข์, 2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า 2) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ แตกต่างกับ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ ด้านจิตแห่งการสังเคราะห์ และจิตแห่งการสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p \leq .05$

2.2 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวัง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี ประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี และประสบการณ์ทำงาน 20 ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และเมื่อผลทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวัง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี แตกต่างจากประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี ซึ่งในด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์และด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน วิสัยทัศน์มุมมอง ทศนคติแนวคิด ความสามารถในการค้นคว้าข้อมูล การรับรู้ข้อมูล การคิดอย่างเป็นระบบ การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจกับข้อมูล การคัดกรองข้อมูล การหลอมรวมข้อมูล การถ่ายทอดข้อมูล และการสรุปผลออกมาเป็นข้อมูลใหม่ การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ การผลิตความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ การหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา หรือเรียกว่านวัตกรรมของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันแตกต่างกันไปด้วย และด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำในสถานศึกษามีความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การประพฤติปฏิบัติส่วนตัว และการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา ที่แสดงถึงคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังมีคุณค่าบางอย่างที่สำคัญ ที่น่าส่งเสริม หรือประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองเป็นหลัก เช่น การให้คุณค่าแก่ระบบอาวุโส การปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา ปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ดูแลผู้รับบริการโดยยึดหลักความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุमितตา สว่างทุกข์ (สุमितตา สว่างทุกข์, 2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ แตกต่างกับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 มีลักษณะการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์ฯ ด้านจิตชำนาญการ และจิตแห่งการสังเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq .05$

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวัง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 สามารถสรุปข้อเสนอแนะ ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind) ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการบริหารการศึกษา มองเห็นภาพรวมและประยุกต์ความรู้ในการแก้ปัญหาที่ผ่าน ๆ มาได้ เป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเลือกใช้เทคนิคและการปฏิบัติการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ

2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการฝึกในการพูด สื่อสาร เพื่อให้อธิบายเนื้อหาความรู้และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำได้อย่างเข้าใจ ศึกษาหาความรู้เพื่อให้สามารถเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงข้อมูลที่เกิดโทษได้ และต้องสามารถเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้ มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมีการคิดอย่างเป็นระบบ

3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind) ผู้บริหารควร สร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ ใช้ความรู้ในศาสตร์ของการศึกษาและสาขาอื่น

คิดและทำในสิ่งแปลกใหม่ เช่น นวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้สร้าง นวัตกรรมทางการศึกษาได้ ต้องแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่าง จากผู้อื่นได้ และสามารถดูแลผู้รับบริการที่มีภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทายความสามารถ

4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind) ผู้บริหารผู้บริหารควรยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม สามารถกระตุ้น และจูงใจให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเอง เป็นที่ปรึกษาเรื่องงาน และ เรื่องส่วนตัวของเพื่อนร่วมงาน

5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind) ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความเมตตา กรุณา ดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน ควรปฏิบัติตนให้เป็น ตัวอย่าง ตัวอย่างที่ดีดีกว่าคำสอน และให้ความสำคัญกับผู้รับบริการเป็นหัวใจหลักของการ บริการที่ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

บรรณานุกรม

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี**

พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก www.nesdb.go.th/download/document/SAC

จิรพล สังข์โพธิ์. (2560). **ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทินกร บัวชู. (2561). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**, 8(1), หน้า 285–294.

ธงชัย เจนโกศล. (2557). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (ผู้บรรยาย). (27–28 สิงหาคม 2559). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน **การประชุมทางวิชาการของ ครูสภา ประจำปี 2559** (หน้า 10–13). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการครูสภา.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2558). เด็กยุคดิจิทัล. **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (Encyclopedia of Education) 50** (เล่มที่ 57, หน้า 79–83). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประยุทธ์ ปยุตโต (พระพรหมคุณาภรณ์). (2550). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชวุฒ ปณญาวิชโร. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์**, 6(2), หน้า 130–142.

พัชนี จันทร์น้อย. (2551). **สรุปผลการสัมมนา 5 Minds: 5 จิตคิดเพื่ออนาคต**. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน.

- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2559). การศึกษายุค 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. ใน **การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** (หน้า 2-3). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา. (2561). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยอภรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 14(1), หน้า 22-30.
- รัฐรพี พิพัฒน์ธนวงค์. (2561). การพัฒนาปัญญามนุษย์เชิงบูรณาการแนวพุทธ. **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 8(4), หน้า 155-167.
- วริศนันท์ เดชปานประสงค์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**. 9(19), หน้า 112-134.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1**. การค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1. (2562). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2562**. ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1. (2563). **แบบสำรวจข้อมูลนักเรียน ณ วันเปิดภาคเรียน 1 ก.ค. 63 ประจำปีการศึกษา 2563**. ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). **5 จิต...คิดเพื่ออนาคต: จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). **แผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2561–2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.mdes.go.th>
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา รอดระกำ. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”** (หน้า 575–579). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุจรรยา ขาวสกุล. (2560). ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. ใน **การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (Conference Proceedings) ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 3: 2560 นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้** (หน้า 138–160). ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง.
- สุทธิเกียรติ จิราธิวัฒน์. (2562). **เข้าใจความต่างคน 4 เจเนอเรชั่นหลายช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้**. กรุงเทพฯ: โพลทูเดย์/ไลฟ์สไตล์/สุขภาพ สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/life/healthy/587633>
- สุमितตา สว่างทุกข์. (2553). **รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการคิดตามแนวคิดจิตทั้ง 5 ของการ์ดเนอร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรอนงค์ ไรจน์วัฒนบุญย์. (2553). **การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาบริหารศาสตร์.
- Gardner, H. (2006). **five minds for the future**. Boston: Harvard Business School.
- Hall, G. E., and Hord, S. M. (2001). **Implementing change: Patterns, principles, and potholes**. Boston: Allyn and Bacon.
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2009). **National Educational Technology Standard for Administrators**. Washington, DC: Eugene. Retrieved July 15, 2020, from <http://www.iste.org/standards/ISTE-standards/standards-for-Administrators>.

- Jukes, I., Mc Cain, T. and Crockett, L. (2010). **Understanding the digital generation: teaching and learning in the new digital landscape**. Melbourne: Hawker Brownlow Education.
- Prensky, M. (2001). Digital native, digital immigrants. **Horizon**. 9(5), 1–6. Retrieved July 15, 2020, from <http://www.marcprensky.com/>
- Roger, E. M. (2003). **Diffusion of Innovations** (5th ed). New York: A Division of Macmillan.
- Schrum, L. and Levin, B. B. (2009). **Leading 21st century schools: Harnessing technology for engagement and achievement**. California: United States of America.
- Weiss, S., David, S. And Legand, P. C. (2011). **Innovative Intelligence**. Ontario: John Wiley & Sons Canada.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ – นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา
ตำแหน่ง อาจารย์
วิทยฐานะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยพะเยา
2. ชื่อ – นามสกุล นายอัครเดช สารบรรณ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ
วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 85 (ห้วยตาก)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
3. ชื่อ – นามสกุล นางสาวอัญชลี โทกุล
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
วิทยฐานะ ชำนาญการ
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับจัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอภาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระของโรงเรียนอำเภอภาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออก 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอภาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอภาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3. แบบฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานและหน้าที่ตำแหน่งของท่าน ดังนั้นจึงขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อซึ่งตรงกับข้อเท็จจริง และความเห็นของท่านมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยมาใช้ในการหาแนวทางการพัฒนาส่งเสริมบทบาทหน้าที่ในบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อไป

ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบถือเป็นความลับ และจะนำผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นายอนุพนธ์ คำหล้า

นิสิตปริญญาโท หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

สำหรับผู้วิจัย

ID

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี
 ปริญญาตรีโท

2. ประสบการณ์ในการทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
 5-10 ปี
 11-20 ปี
 21 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ
 ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอวาร จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาลำปาง เขต 1

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
2. โปรดทำเครื่องหมาย ข้อละ 1 เครื่องหมาย เท่านั้น
3. เกณฑ์การประเมินระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 5 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)						
1	ท่านสามารถมองภาพรวมและประยุกต์ความรู้ในการ แก้ปัญหาที่ผ่าน ๆ มาได้					
2	ท่านมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ					
3	ท่านสามารถบอกแหล่งและวิธีการแสวงหาข้อมูลอย่าง หลากหลาย					
4	ท่านมองการบริหารงานทั้งระบบ และทำการบริหารงาน ตามขั้นตอนเสมอ					
5	ท่านจะกำหนดขั้นตอนและวางแผนการปฏิบัติงานเสมอ					
6	ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย โดยการซักถามผู้รู้ หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ					
7	ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ					
8	ท่านสามารถบอกเหตุผลของความคิดและการกระทำของ ท่านได้					
9	ท่านมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการบริหาร การศึกษา					
10	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้					
11	ท่านเลือกใช้เทคนิคและการปฏิบัติการบริหารงานได้อย่าง เหมาะสมกับผู้รับบริการ					
12	ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และวางแผน ในการบริหารการศึกษาได้					
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)						
13	ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็นข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่าน หรือได้ฟังมาเสมอ					
14	ท่านอธิบายเนื้อหาความรู้และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ ผู้รับบริการฟังได้อย่างเข้าใจ					
15	ท่านสามารถเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยง ข้อมูลที่เกิดโทษได้					
16	ท่านเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้					
17	ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกเข้าใจความคิดและเหตุผลที่ ท่านอภิปราย					

ข้อที่	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
18	ท่านเป็นที่ปรึกษาทางการบริหารการศึกษา และให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้					
19	ท่านสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ ตำรา ได้					
20	ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง					
21	ท่านพูดให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามคำแนะนำได้					
22	ท่านแยกแยะข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์กับความคิดเห็นของบุคคลได้					
23	ท่านเชื่อมโยงข้อมูลของผู้รับบริการแล้ววิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการบริหารการศึกษาได้					
24	ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)						
25	ท่านแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการ ที่แตกต่างจากผู้อื่นได้					
26	ท่านคิดและทำในสิ่งแปลกใหม่ เช่น นวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้					
27	ท่านขอบคุณผู้รับบริการที่มีภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทายความสามารถ					
28	ท่านมักคิดสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานบริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ					
29	ท่านศึกษาหาความรู้ในการบริหารการศึกษาและความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้พัฒนางานที่รับผิดชอบ					
30	ท่านใช้ความรู้ในศาสตร์ของการศึกษาและสาขาอื่นมาสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้					
31	ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ได้ผลดี					
32	ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ					

ข้อที่	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
33	ท่านชอบตั้งคำถามและพยายามค้นหาคำตอบอยู่เสมอ					
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)						
34	ท่านยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ					
35	ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
36	ท่านให้การบริการแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน					
37	ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข					
38	ท่านยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม					
39	ท่านสามารถกระตุ้นและจูงใจให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเอง					
40	ท่านเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการ					
41	ท่านมักเป็นที่ปรึกษาเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวของเพื่อน ๆ					
42	ท่านสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่มได้					
43	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ และได้แย้งด้วยเหตุผลเมื่อเกิดปัญหากับเพื่อนร่วมงานได้					
44	ท่านสามารถรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวท่านจากผู้อื่นได้					
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)						
45	ท่านปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา					
46	ท่านปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ					
47	ท่านปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ					
48	ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน					
49	ท่านดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ					
50	ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคาราวะ					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดเขียนข้อเสนอแนะและแนวทางที่ท่านคิดว่าควรจะพัฒนาอย่างไร เพื่อให้คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

1. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตชำนาญการ (disciplined mind)

แนวทางการดำเนินงาน.....

2. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์ (synthesizing mind)

แนวทางการดำเนินงาน.....

3. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์ (creative mind)

แนวทางการดำเนินงาน.....

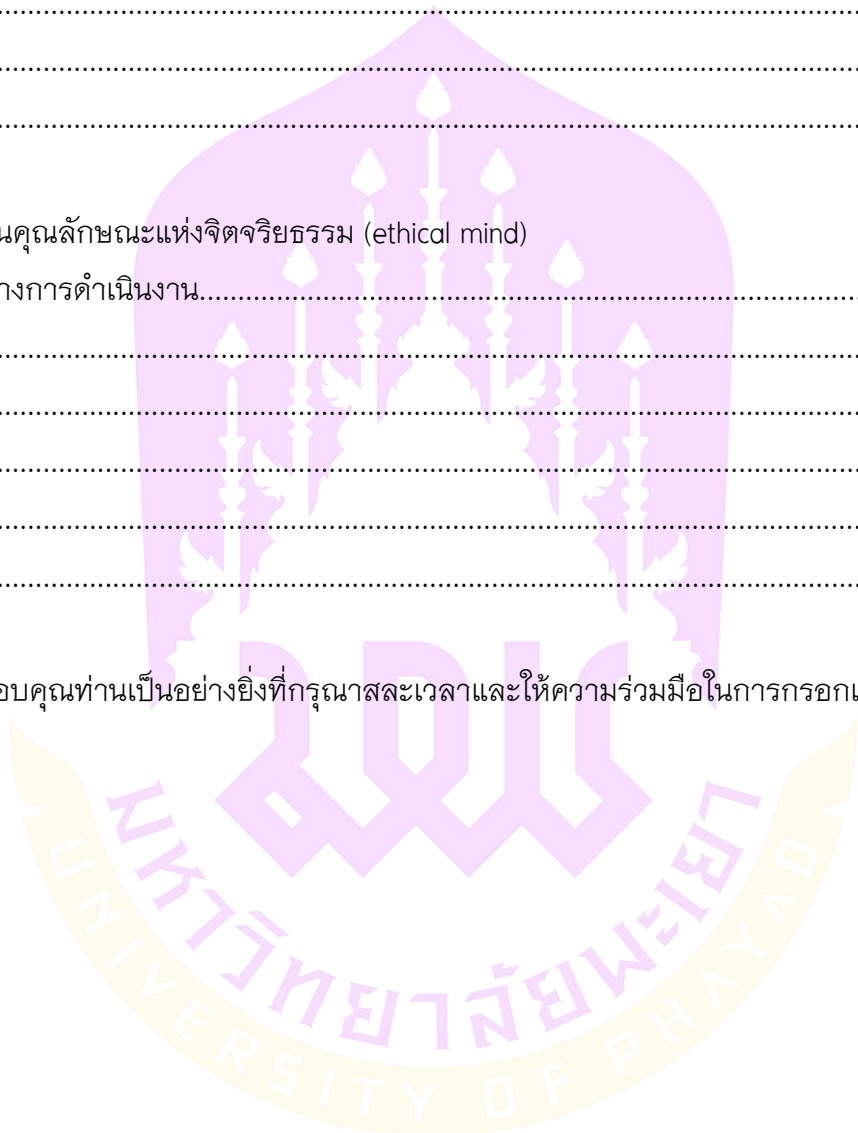
4. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ (respectful mind)

แนวทางการดำเนินงาน.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม (ethical mind)

แนวทางการดำเนินงาน.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

(IOC: Index of Objective Congruence)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษาอำเภองาว
จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

คำชี้แจง

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษาอำเภองาวจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบ
เครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

- + 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้ เป็นอย่างสูง

นายอนุพนธ์ คำหล้า

นิสิตปริญญาโท หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอจางจังหวัดลำปาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ข้อ	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสำนึก (disciplined mind)							
1	ท่านสามารถมองภาพรวมและประยุกต์ความรู้ในการแก้ปัญหาที่ผ่าน ๆ มาได้	1	0	1	2	0.67	สอดคล้อง
2	ท่านมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
3	ท่านสามารถบอกแหล่งและวิธีการแสวงหาข้อมูลอย่างหลากหลาย	1	1	1	2	1.0	สอดคล้อง
4	ท่านมองการบริหารงานทั้งระบบ และทำการบริหารงานตามขั้นตอนเสมอ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
5	ท่านจะกำหนดขั้นตอนและวางแผนการปฏิบัติงานเสมอ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
6	ท่านพยายามหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย โดยการซักถามผู้รู้ หรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
7	ท่านเป็นคนคิดและปฏิบัติตามหลักการเสมอ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
8	ท่านสามารถบอกเหตุผลของความคิดและการกระทำของท่านได้	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
9	ท่านมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการบริหารการศึกษา	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
10	ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
11	ท่านเลือกใช้เทคนิคและการปฏิบัติการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
12	ท่านกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และวางแผนในการบริหารการศึกษาได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
13	ท่านวิเคราะห์และสรุปประเด็นข้อมูลสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเสมอ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง

ข้อ	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสังเคราะห์							
14	ท่านอธิบายเนื้อหาความรู้และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการฟังได้อย่างเข้าใจ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
15	ท่านสามารถเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และหลีกเลี่ยงข้อมูลที่เกิดโทษได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
16	ท่านเรียบเรียงความคิดและนำเสนอในรูปแบบของรายงานได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
17	ในการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกเข้าใจความคิดและเหตุผลที่ท่านอภิปราย	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
18	ท่านเป็นที่ปรึกษาทางการบริหารการศึกษาและให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
19	ท่านสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ ตำรา ได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
20	ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
21	ท่านพูดให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามคำแนะนำได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
22	ท่านแยกแยะข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์กับความคิดเห็นของบุคคลได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
23	ท่านเชื่อมโยงข้อมูลของผู้รับบริการแล้วมาวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการบริหารการศึกษาได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
24	ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตสร้างสรรค์							
25	ท่านแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองในการดูแลผู้รับบริการที่แตกต่างจากผู้อื่นได้	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
26	ท่านคิดและทำในสิ่งแปลกใหม่ เช่น นวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

ข้อ	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
27	ท่านชอบดูแลผู้รับบริการที่มีภาวะต่างกัน เพราะเป็นการท้าทายความสามารถ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
28	ท่านมักคิดสิ่งใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน บริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
29	ท่านศึกษาหาความรู้ในการบริหาร การศึกษาและความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้พัฒนางานที่รับผิดชอบ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
30	ท่านใช้ความรู้ในศาสตร์ของการศึกษาและสาขาอื่นมาสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
31	ท่านใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิธีการบริหารที่ได้ผลดี	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
32	ท่านชอบสร้างจินตนาการหรือคิดนอกเหนือจากสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
33	ท่านชอบตั้งคำถามและพยายามค้นหาคำตอบอยู่เสมอ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตเคารพ							
34	ท่านยอมรับความแตกต่างของผู้รับบริการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
35	ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
36	ท่านให้การบริการแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
37	ท่านปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
38	ท่านยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
39	ท่านสามารถกระตุ้นและจูงใจให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเอง	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
40	ท่านเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
41	ท่านมักเป็นที่ปรึกษาเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวของเพื่อน ๆ	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง

ข้อ	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคดิจิทัล	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
42	ท่านสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งในการอภิปรายกลุ่มได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
43	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ และโต้แย้งด้วยเหตุผลเมื่อเกิดปัญหาที่เพื่อนร่วมงานได้	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
44	ท่านสามารถรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวท่านจากผู้อื่นได้	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
ด้านคุณลักษณะแห่งจิตจริยธรรม							
45	ท่านปฏิบัติงานด้วยความเมตตากรุณา	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
46	ท่านปฏิบัติการบริหารงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้รับบริการ ถ้าผู้รับบริการไม่ต้องการ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
47	ท่านปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
48	ท่านปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
49	ท่านดูแลผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และยุติธรรมเสมอ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง
50	ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนและผู้ร่วมงาน เช่น การแต่งกาย การมีสัมมาคาราวะ	1	1	1	3	1.0	สอดคล้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อนุพนธ์ คำห้ำ
วัน เดือน ปี เกิด	28 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
วุฒิการศึกษา ที่อยู่ปัจจุบัน	พ.ศ. 2544 ค.บ. (วิทยาศาสตร์ทั่วไป), สถาบันราชภัฏลำปาง, ลำปาง 37 หมู่ 9 บ้านสันจกปก ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัด พะเยา 56120
ผลงานตีพิมพ์	อนุพนธ์ คำห้ำ และสุนทร คล้ายอ่ำ (ผู้บรรยาย). (24 เมษายน 2564). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาอำเภอจาง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1. ใน การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 7 (หน้า 549-563). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

